

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra Sociální práce

Hana Přerostová

**Vývoj pobytových sociálních služeb pro seniory
v Klatovech a okolí od roku 1918 do současnosti**

**The Development of Residential Care of Senior
Citizens in Klatovy and Surrounding Area
from 1918 till Recent Days**

Bakalářská práce

2013

PhDr. Pavla Kodymová, PhD.

Autor práce: Hana Přerostová

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Kodymová, PhD.

Oponent práce: PhDr. Radek Suda

Datum obhajoby: 2013

Hodnocení:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 20. června 2013

Hana Přerostová

Poděkování

Děkuji PhDr. Pavle Kodymové, PhD., za trpělivost a cenné rady při odborném vedení mé bakalářské práce, dále zaměstnancům Státního okresního archívu Klatovy a pracovníkům Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech za pomoc při hledání informací z dobových materiálů a dokumentů.

Bibliografický záznam

PŘEROSTOVÁ, Hana. *Vývoj pobytových sociálních služeb pro seniory v Klatovech a okolí od roku 1918 do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra Sociální práce, 2013, 79 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Pavla Kodymová, PhD.

Anotace

Téma bakalářské práce se věnuje vývoji pobytových sociálních služeb pro seniory v Klatovech a okolí od roku 1918 do současnosti.

Práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola je věnována vývoji právní úpravy pobytových sociálních služeb pro seniory v ČR od roku 1918 do současnosti. Jsou zde přehledně zpracovány jednotlivé právní normy, týkající se rezidenční formy péče o seniory.

Druhá kapitola stručně mapuje historii města Klatovy ve sledovaném období. Obsahuje základní údaje o městě, vývoj počtu obyvatel a další zajímavosti z kultury, politiky a společenského dění města.

V závěrečné kapitole je uveden přehled konkrétních zařízení, které poskytovaly a poskytují pobytovou službu seniorům na území města a jeho blízkém okolí od roku 1918 dosud.

Klíčová slova

sociální politika, senior, poskytování péče, sociální služby, domov pro seniory

Annotation

The topic of this bachelor thesis is dedicated to the development of social services for senior citizens in Klatovy and the surrounding villages from the year 1918 onwards.

The thesis has been divided into three main chapters. Chapter one describes the development of legislation concerning social services for senior citizens in the Czech Republic from 1918 until the present time. Legislation concerning short stay support and residential care are clearly presented.

Chapter two briefly describes the history of the town of Klatovy covering the same period as chapter one. Data about the history, population and other interesting facts regarding culture, politics and social life complete this chapter.

A list of institutions, which provided or provide short term residential services for senior citizens on the territory of the town and its nearest surrounding from 1918 onwards forms chapter 3.

Keywords

social policy, senior, providing care, social services, home for the elderly

OBSAH:

ÚVOD	9
1. Právní úprava pobytových sociálních služeb pro seniory v ČR od roku 1918 do současnosti.....	11
1.1. Sociální služby pro seniory od r. 1918 do r. 1956	11
1.2. Sociální služby pro seniory od r. 1956 do r. 1989	15
1.3. Sociální služby pro seniory po r. 1989	20
2. Společensko-kulturní vývoj v Klatovech od roku 1918 do současnosti	28
2.1. Klatovy - základní údaje o městě	28
2.2. Klatovy v období mezi dvěma válkami	29
2.3. Klatovy pod německou nadvládou	34
2.4. Klatovy v období 1945 - 1948	36
2.5. Klatovy v průběhu 50. let 20. století.....	37
2.6. Šedesátá léta v Klatovech	40
2.7. Klatovy v období 70-tých a 80-tých let 20. století....	41
2.8. Klatovy po roce 1989	42
3. Pobytové sociální služby pro seniory v Klatovech a okolí od roku 1918 do současnosti .	45
3.1. Chudobinec sv. Rocha	49
3.2. Dalkovský dům, později Domov důchodců, Pavlíkova 6/I..	50
3.3. Domov důchodců Újezdec, dnes Domov pro seniory Újezdec	52
3.4. Dům s pečovatelskou službou tzv. „Eroplán“, Masarykova ul. č.p. 391- 393/III., dnes Dům s byty zvláštního určení .	54

3.5. Domov – penzion pro seniory, Podhůrecká 815/III. a 832/III., Klatovy, dnes: Domov pro seniory a Dům s byty zvláštního určení	54
3.6. Domov pokojného stáří Naší Paní, Václavská ul. 12/I... ..	57
3.7. Další pobytové zařízení pro seniory na území obce Klatovy – obce s rozšířenou působností, poskytující sociální služby v současnosti.....	58
ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	62
PŘÍLOHY	64
Příloha č. 1 – Smlouva postupní	64
Příloha č. 2 – Fotografie	75

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila téma vývoje pobytových sociálních služeb pro seniory v Klatovech a okolí. Cílem práce je provést historický exkurz do vývoje legislativy v českých zemích od roku 1918 do současnosti kontinuálně zmapovat vývoj těchto služeb v Klatovech a bezprostředním okolí. Při volbě tématu mě ovlivnila moje profesionalizace sociální pracovníce v Domově pro seniory v Klatovech. Volba regionu tedy byla jasná s přidanou hodnotou atraktivnosti historie daného regionu v oblasti poskytování sociálních služeb. O adekvátnosti volby historického nástinu jsem se přesvědčila v průběhu své práce v interakci se zaměstnanci klatovského archivu a muzea, kteří mi potvrdili, že takový typ práce v klatovském regionu ještě uskutečněn nebyl.

V první kapitole práce zpřehledňuji historický vývoj právní úpravy v českých zemích v souvislosti s poskytováním rezidenční péče seniorům. Nejprve zmiňuji legislativní úpravu pobytových služeb pro seniory, která v historickém kontextu prochází neustálým vývojem. Počátek sahá do druhé poloviny 19. století, kdy byl tento typ služeb v tehdejší rakousko-uherské legislativě zakotven jako péče o staré, nemocné a děti. V platnost v té době vstoupily dva stěžejní zákony. Jedním z nich byl zákon o domovském právu (č. 105/1862 ř. z.), který upravoval všeobecné zásady chudinské správy. Druhý tzv. chudinský zákon (č. 59/1868 ř. z.) definoval rozsah poskytování chudinské péče. Jednalo se o nejnutnější zaopatření pro přežití člověka v oblasti jídla, šatstva, případně ubytování v obecních pastouškách či chudobincích zřizovanými obcemi nebo církevními organizacemi. Primární zaopatření seniorů však zůstávalo výhradně na bedrech jednotlivých rodin. Právní úpravy po roce 1948 potvrzují snahy státu o centralizované poskytování sociálních služeb ve formě

institucionalizované péče o seniory a o hmotné zabezpečení ve formě peněžních dávek. Sociální služby se v tehdejší Československu transformují, zodpovědnost přechází z rodiny na stát. Instituce mnohdy nesplňují elementární zabezpečení uspokojení potřeb svých klientů.

Současný Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. nastínil nové trendy v této oblasti. Klíčové změny jsou především v přístupu ke klientům, kdy je preferován vztah poskytovatel – klient na úrovni spolupráce a na smluvním základě. Cílem je podpora aktivního a kvalitního života seniorů v souladu s národními i evropskými strategickými dokumenty. Služby jsou poskytovány v souladu se standardy kvality sociálních služeb, rozšiřuje se jejich nabídka ze strany státních i nestátních subjektů. Trendem je umožnit seniorům zůstat ve svém přirozeném sociálním prostředí. Nové právní pojetí v nárokování příspěvku na péči umožňuje seniorům a zdravotně postiženým osobám úhradu sociální služby dle svého výběru na základě svých potřeb.

Druhá kapitola se věnuje některým společensko-kulturním událostem, které ovlivňovaly život klatovských obyvatel a které dokreslují dobovou atmosféru.

Třetí kapitola zpřehledňuje jednotlivé pobytové služby pro seniory v Klatovech a okolí v historickém kontextu. Za tímto účelem jsem čerpala z dostupných materiálů klatovského muzea a archivu. Podařilo se mi z jednotlivých střípků poskládat ucelenou mozaiku rezidenční péče o seniory za období od roku 1918 do současnosti.

1. Právní úprava pobytových sociálních služeb pro seniory v ČR od roku 1918 do současnosti

Kapitola o právní úpravě pobytových sociálních služeb pro seniory zahrnuje v kostce přehled legislativy, která se touto problematikou zabývá. Přináší orientační náhled, jak se vyvíjela právní úprava sociálních služeb v českých zemích po vzniku samostatné Československé republiky. Od převzatých říšských zákonů bývalého Rakouska - Uherska, přes první samostatný zákon o sociálním zabezpečení z roku 1956 až k transformačnímu období sociálních služeb v ČR po roce 1989. Níže uvedený přehled je zaměřen především na právní úpravu poskytování pobytových sociálních služeb seniorům. Větší prostor je pak věnován současnému zákonu o sociálních službách.

1.1. Sociální služby pro seniory od roku 1918 do roku 1956

Nově vzniklý Československý stát do svého právního řádu zákonem č. 11/1918 Sb. recipoval prováděcí zákony Rakouska - Uherska č. 105/1862 ř. z., o domovském právu a chudinský zákon č. 59/1868 ř. z. Domovské právo je definováno jako právo na pobyt v obci a nárok na zaopatření chudinské. Toto právo příslušelo každému československému státnímu občanu. Bylo jej možné nabýt narozením, legitimací nemanželského dítěte, provdáním se, dosažením veřejného úřadu, nebo výslovným přijetím do svazku obecního ze strany příslušné obce a to dobrovolným, nebo nuceným. Nucené přijetí do svazku obecního se týkalo případů, kdy se dotyčný zdržoval nepřetržitě a dobrovolně v obci a nespadal do veřejného chudinství.¹

¹ Matoušek, O.: Sociální služby. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, str. 21.

Přijetím chudinského zákona č. 59 ze dne 3. prosince 1868 byla dovršena snaha o prosazení zásady, že veřejná chudinská péče je připoutána k domovské obci a úzce spjata s domovským právem. Tímto zákonem byla definitivně chudinská správa prohlášena za část veřejné správy.² Chudinská péče podle tohoto zákona byla v našich zemích poskytována až jako krajní řešení situace, kdy chudý nebyl podpořen z jiných zdrojů. Primární zajištění chudého mělo být zabezpečeno rodinou, dále z jiných systémů veřejného zabezpečení a v neposlední řadě bylo možné zabezpečení ze strany spolků, fondů a jiných soukromoprávních subjektů. Pokud člověk nemohl být dostatečně zaopatřen z těchto zdrojů, vznikla povinnost správních orgánů (obce, okresu, země) poskytnout potřebnému chudinskou péči. Z tohoto vyplývá, že odpovědnost jednotlivých zainteresovaných subjektů měla jasnou posloupnost s primární prioritou rodiny.³

Chudinský zákon rozděloval chudinské podporování na pravidelné, přechodné a naturáliemi. O způsobu a výši chudinského zaopatření rozhodovaly obce. Kromě finanční podpory zahrnoval chudinský zákon i možnost poskytnutí sociálních služeb, především ústavních. Obec měla právo (na základě §12 chudinského zákona) umístit do veřejného či soukromého ústavu takového chudého, jehož pobyt v obci je „druhému nebezpečný“. Za poskytnutou chudinskou péči měla obec právo po „obdarovaném“ požadovat úhradu, pokud měl, nebo nabyt nějakého jmění. Do nákladů se započítávala nutná výživa a zaopatření v nemoci. Jestliže se jednalo o umístění chudého do ústavu jiné obce, požadovala tato uhrazení nákladů od obce domovské.⁴

V době tzv. první republiky je v souvislosti s nejčastější formou sociální služby - ústavní péčí - rozlišováno veřejné

² Tomeš, I.: Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost. 2.vyd. Praha: Socioklub, 2001, str. 43.

³ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 23.

⁴ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 23-24.

chudinství od chudinství soukromého. To provozovaly zejména dobročinné spolky a humanitární organizace. Těžištěm tehdejší dobrovolné péče bylo budování, provozování a financování ústavů - obecně považovaných za nejúčinnější prostředky sociální péče. Tato činnost byla podporována i v rámci legislativy. § 29 chudinského zákona ukládal obcím, aby podněcovaly zřizování pomocných a bratrských pokladen a dobrovolných bratrských ústavů.⁵

Nově vzniklá Československá republika musela reagovat na důsledky 1. světové války, stejně jako okolní státy, intenzivním rozvojem sociální péče. Vzniklo ministerstvo sociální péče, nové zákony, které daly právní bázi veřejné sociální péči. Sociální pojištění zajistilo zaměstnancům materiální podporu pro případ nemoci, stáří, invalidity. Stát zřizoval ve spolupráci se soukromými spolky síť institucí, o kterých předpokládal, že se budou vzájemně doplňovat. Obecní samospráva se dělila na jednotlivé obce a jejich orgány - obecní zastupitelstvo, obecní radu a starostu. V chudinské péči měla obecní samospráva samostatnou působnost. Dohled nad ní zajišťovala státní správa. Na úrovni okresů a zemí platil kombinovaný systém územní samosprávy a státní správy. „Samospráva byla složena z okresních zastupitelstev a výborů, zemských výborů a zastupitelstev se samostatnou působností v humanitních, zdravotních, sociálních, kulturních a hospodářských zájmech okresů, příp. zemí. Mezi tyto zájmy patřilo i zřizování a podpora ústavů, podniků a zařízení pro duševní a tělesný rozvoj obyvatel s důrazem na postupné zlepšování bytových, zdravotních a sociálních poměrů.“⁶

Oblast sociální péče byla protnuta spoluprací **jednotlivých ministerstev**. Ministerstvo sociální péče spolupracovalo

⁵ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 25.

⁶ Kodymová. P.: Sociální práce do druhé světové války. In Matoušek. O.: Základy sociální práce. 3.vyd, Praha: Portál, 2012, str. 121.

s ministerstvem vnitra („chudinské“ záležitosti), ministerstvem veřejných prací (hornická péče), ministerstvem spravedlnosti (sociální otázky z oboru justiční správy), ministerstvem zdravotnictví a tělesné výchovy (obor zdravotní a sociálně-hygienický), ministerstvem zemědělství (péče o zemědělce), ministerstvem obchodu (agenda péče o živnostníky) a ministerstvem zahraničních věcí (spoluúčast na všech otázkách dotýkajících se mezinárodních zájmů). Na sociálních aktivitách se dále podílely i **odborné úřady a ústavy** (např. úřad pro péči o válečné poškozence/ ústavy pro péči o mládež a jiné osoby ochrany potřebné/ živnostenské inspektoráty/ ústřední sociální, nemocenská a úrazová pojišťovna/ všeobecný a náhradní penzijní ústav/ různá zájmová sdružení a stavovské organizace/ péče dobrovolná s charitativní činností/ sociální ústav/ léčebný fond veřejných zaměstnanců/ orgány zájmové samosprávy/ úřady (zprostředkovatelny) práce/ orgány bezpečnostní správy aj.). Oblast sociálních opatření garantovaná státem (**veřejnoprávní**) byla tvořena: řízenou distribucí potravin s nízkými cenami, péčí o válečné poškozence, péčí o nezaměstnané, ochranou žen, dětí a mladistvých, veřejnou chudinskou péčí, péčí o mládež. **Soukromoprávní oblast** (negarantovaná státem) se dělila o sociální činnost s oblastí veřejnoprávní (viz výše), ale některé úseky spočívaly výhradně na iniciativě nestátních poskytovatelů péče. Zejména v oblastech péče o ženy a mládež (např. ochrana matek a dětí, ochrana ženských zájmů, volnočasové aktivity dětí a mládeže, podpora studentů a chudé školní mládeže, péče hygienická a zdravotní – především činnost Českého červeného kříže apod.).⁷

⁷ Kodymová. P.: Sociální práce do druhé světové války. In Matoušek. O.: Základy sociální práce. 3.vyd, Praha: Portál, 2012, str. 121-123.

1.2. Právní úprava sociálních služeb od roku 1956 do roku 1989

Nová jednotná právní úprava sociálního zabezpečení v Československé republice byla zákonodárci schválena až **zákonem č. 55 Sb. o sociálním zabezpečení** ze dne 30. listopadu 1956. Tomuto zákonu předcházel zákon č. 174/1948 Sb. o zrušení domovského práva. Zrušené domovské právo bylo nahrazeno institutem státního občanství. Tímto zákonem tak přešla starost o znevýhodněné z obcí na stát a jeho orgány.⁸

Účel zákona č. 55/1956 Sb. reaguje na Ústavu 9. května 1948, ve které bylo zaručeno všem občanům právo na zaopatření ve stáří, při nezpůsobilosti k práci a při nemožnosti obživy. „Toto právo bylo občanům zajištěno národním pojištěním. Jeho součástí bylo též důchodové zabezpečení zaměstnanců. Rozvoj našeho národního hospodářství a jeho úspěchy umožňují přebudovat důchodové zabezpečení zaměstnanců a přičlenit k němu sociální péči o všechny občany, kteří ji potřebují. Účelem takto vytvořeného sociálního zabezpečení je přispět v souladu s rozvojem výrobních sil ještě více k zvýšení hmotné i kulturní úrovně pracujících k výstavbě socialismu v našem státě, dávky a služby sociálního zabezpečení poskytuje stát. Zaměstnanci neplatí na jejich úhradu zvláštní příspěvky.“⁹

Podle § 50 tohoto zákona: „stát pomáhá osobám, jež potřebují jeho pomoci, zejména osobám se změněnou pracovní schopností, dětem a občanům starým nebo těžce poškozeným na zdraví ke zlepšení jejich hmotných poměrů a k rozvoji jejich kulturního života poskytováním služeb nebo dávek, a to radou,

⁸ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 27.

⁹ § 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30, str. 139.

pracovním umístováním, ústavním zaopatřením a doplňkovou péčí."¹⁰

§ 61 zákona č.55/1956 Sb. vymezuje druhy ústavů, ve kterých se poskytuje ústavní sociální péče. Jedná se o ústavy pro staré osoby, ústavy pro osoby s trvalými tělesnými nebo smyslovými vadami, jejichž ošetřování ve zdravotnickém zařízení není nutné, ústavy pro osoby, jež pro trvale upravené chorobné stavy nepotřebují léčebné péče ve zdravotnickém zařízení, avšak potřebují ústavní zaopatření.¹¹

Zřizovatelem a provozovatelem těchto ústavů byly podle výše citovaného zákona výkonné orgány národních výborů, dobrovolné organizace, církve a náboženské společnosti a jednotná zemědělská družstva. Dozor nad těmito ústavami sociální péče náležel státnímu úřadu sociálního zabezpečení prostřednictvím výkonných orgánů národních výborů.¹² Osoby, umístěné v těchto ústavech, přispívaly na úhradu nákladů podle svých hospodářských poměrů.¹³

V roce 1964 byl zákon č. 55/1956 Sb. o sociálním zabezpečení zrušen a nahrazen zákonem se stejným názvem – **zákonem č. 101/1964 Sb.** ze dne 4. června 1964. Přinesl několik novinek. Nově byl zaveden pojem „občané, kteří potřebují zvláštní pomoc“, tedy takoví, kteří se přechodně ocitli nebo žijí v mimořádně obtížných životních poměrech. Byla rozšířena péče o občany těžce poškozené na zdraví tím, že umožnil těmto občanům účast na společném stravování, poskytování pečovatelské služby a pomůcek k odstranění, zmírnění, nebo

¹⁰ § 50 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30, str. 150.

¹¹ § 61 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30, str. 152.

¹² § 62 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30, str. 153.

¹³ § 63 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30, str. 153.

překonání následků jejich poškození, popřípadě peněžitých příspěvků na jejich opatření.¹⁴

Tento zákon dále kladl důraz na zabezpečení rodinných příslušníků vlastní rodinou. „*Služby sociálního zabezpečení se poskytují občanům, kteří potřebují pomoc společnosti k překonání nepříznivých životních poměrů. Nově vytvořené socialistické společenské vztahy vyžadují, aby si občané a v rodině zejména děti a rodiče vzájemně pomáhali. Národní výbory působí soustavnou výchovou občanů k tomu, aby pomáhaly spoluobčanům starým a těžce poškozeným na zdraví a aby se upevňovaly rodinné vztahy, zejména aby se děti podílely na dalším zvyšování životní úrovně svých rodičů a pečovaly o ně, jestliže takovou péči potřebují.*“¹⁵

Výše citovaný zákon upravoval péči o staré občany v § 78. Kromě služeb, které usnadňovaly život ve stáří a umožňovaly uspokojování zvláštních potřeb odůvodněných stářím, nabízel důchodcům účast na společném stravování a poskytování pečovatelské služby v bytech. Ubytování, zaopatření, kulturní péči a jiné služby nabízely ústavy sociální péče pro staré občany – domovy důchodců.¹⁶

Národní výbor mohl požadovat od příjemce služby plnou, nebo částečnou úhradu nákladů za poskytnuté služby podle hospodářských poměrů příjemce. Nemohl-li příjemce služby uhradit náklady na službu, mohl národní výbor požadovat úhradu postupně od manžela, dětí nebo rodičů příjemce služby, kteří

¹⁴ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 28.

¹⁵ § 66 odst. 1, 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 15. 6. 1964, ročník 1964, částka 44, str. 569.

¹⁶ § 78 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 15. 6. 1964, ročník 1964, částka 44, str. 571.

měli vůči této osobě vyživovací povinnost. Nedošlo-li k dohodě, rozhodoval soud na návrh národního výboru.¹⁷

Řídící a kontrolní pravomoci v oblasti sociální péče byly svěřeny Státnímu úřadu sociálního zabezpečení. V jeho čele byl předseda jmenovaný vládou. Vlastní činnost na úseku sociální péče prováděly národní výbory.¹⁸

Zákon č. 101/1964 Sb. byl zrušen a nahrazen **zákonem č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení** ze dne 12. listopadu 1975. Čtvrtá část tohoto zákona upravovala sociální péči. § 80 odst. 4 rozděloval sociální péči na služby a dávky. Jednalo se celkem o 10 služeb, a to: 1) výchovná a poradenská péče v oblasti rodinné a sociální, 2) sociálněprávní ochrana, 3) péče o občany se změněnou pracovní schopností, 4) pečovatelská služba, 5) stravování důchodců, 6) péče v účelových zařízeních, 7) výhody pro některé skupiny tělesně postižených občanů, 8) kulturní a rekreační péče pro důchodce, 9) ústavní a sociální péče včetně zařízení pro denní a týdenní pobyt, 10) bezúročné půjčky. Dávky tento zákon určoval dvě – věcnou pomoc a peněžité příspěvky jednorázové nebo pravidelně se opakující.¹⁹

Péčí o staré občany se zabýval díl pátý. § 95 upravuje rozsah poskytování sociálních péče starým občanům obdobně jako předchozí právní úprava v § 78 (viz výše). Navíc zde byl připojen odst. 3, který do péče o staré občany zapojuje také bývalé zaměstnavatele těchto osob. *„Organizace umožňují důchodcům – bývalým svým pracovníkům (členům výrobních družstev a členům jednotných zemědělských družstev), kteří „odešli do důchodu“, účast na kulturních, společenských,*

¹⁷ § 80 odst. 1, 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 15. 6. 1964, ročník 1964, částka 44, str. 571.

¹⁸ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 29.

¹⁹ § 80 odst. 4 zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 14. 11. 1975, ročník 1975, částka 28, str. 650.

*rekreačních a jiných akcích organizace, jakož i na závodním stravování, pokud je organizace poskytuje svým pracovníkům (členům)."*²⁰

Výše uvedené služby a dávky sociální péče se poskytovaly pouze občanům s trvalým pobytem na území Československa, nenáležely za dobu, po které se příjemce dávky zdržoval v cizině. Náklady na dávky a služby hradil stát, přičemž za službu sociální péče mohl národní výbor požadovat po příjemci služby plnou nebo částečnou úhradu. V případě, že příjemce služby nemohl hradit úhradu za služby sociální péče, platila stejná pravidla jako v zákoně předchozím (§ 80 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.). Národní výbor mohl požadovat úhradu služeb postupně od manžela (manželky), dětí nebo rodičů. Pokud by nedošlo k dohodě, mohl rozhodnout soud o povinnosti těchto osob hradit náklady za služby na návrh národního výboru. Oproti předchozí právní úpravě § 102 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. stanoví, že národní výbor mohl od vymáhání úhrady upustit. Břímě zřizování, organizování a provozování služeb sociální péče leželo na národních výborech, přičemž kontrolní činnost vykonával Státní úřad sociálního zabezpečení.²¹

Zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení ze dne 16. 6. 1988 je právním předpisem, který ruší a nahrazuje zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon přinesl „novinku“ v oblasti výplaty důchodů, a to: zvýšení důchodu pro bezmocnost. Jednalo se prakticky o předchůdce dnešního příspěvku na péči. Zvýšení důchodu pro bezmocnost se poskytovalo důchodcům, kteří potřebovali ošetření a obsluhu jinou osobou. Tato dávka byla poskytována ve třech kategoriích. Při částečné bezmocnosti

²⁰ § 95 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 14. 11. 1975, ročník 1975, částka 28, str. 653.

²¹ Zákon č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 14. 11. 1975, ročník 1975, částka 28, str. 654.

(200,- Kč), převážné bezmocnosti (400,- Kč) a úplné bezmocnosti (600,- Kč). Později se tyto částky aktualizovaly.²²

Sociální péči starým občanům zajišťoval stát, prostřednictvím národních výborů formou dávek a služeb. Ze služeb se jednalo především o pečovatelskou službu, účasti na veřejném stravování, kluby důchodců, zařízení pro denní pobyt a ústavy sociální péče, která se poskytovala formou celoročního, týdenního, denního nebo přechodného pobytu. Dávky tento zákon rozlišoval na peněžité a věcné. Úhrada nákladů za služby sociální péče se řídila obdobnými pravidly, jako v předešlé právní úpravě.²³

V období před rokem 1989 byly české sociální služby poskytovány v souladu s centrálně řízeným socialistickým státem. Převažoval institucionální model péče, zcela zásadně chyběl občanský a neziskový sektor. Rovněž kompetence poskytovatelů nebyly zřejmě vytyčené, neexistoval systém rozvoje a dovedností pracovníků v sociálních službách. Ústavní model péče vytvářel z klientů svých služeb neurčité kategorie svěřenců, opatrovanců, ubytovaných či osob, o které je třeba pečovat. Život v pobytových zařízeních v jednotlivých charakteristikách nebyl ani zdaleka srovnatelný s životem vrstevníků ve svém domácím prostředí.²⁴

1.3. Sociální služby pro seniory po roce 1989

Rok 1989 přinesl zásadní změny do života celé Československé republiky, oblast sociální péče nevyjímaje. Již v roce 1990 byl připraven program postupu sociálních reforem v tzv. „Scénáři sociální reformy“. Zahrnoval mj. i koncept „záchranné sítě“, čímž byl míněn systém minimálních příjmů lidí. Tento

²² § 70 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 16. 6. 1988, ročník 1988, částka 21, str. 599.

²³ Zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 16. 6. 1988, ročník 1988, částka 21, str. 601.

²⁴ Čámský .P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, str. 11-12.

cíl byl naplněn přijetím zákona o životním minimu a zákonem o sociální potřebnosti. Změnou v oblasti poskytování sociálních služeb byl nárůst počtu nestátních neziskových organizací. Ve velmi krátkém čase tak vznikalo velké množství poskytovatelů těchto služeb, většinou formou občanského sdružení. Dalším subjektem, který začal poskytovat sociální služby - především domovy důchodců, azylové domy pro bezdomovce a pro matky s dětmi, hospice - byly církve. Oproti občanským sdružením měly církve výhodu ve výrazné materiální i metodické pomoci ze zahraničí.²⁵

Ihned po roce 1989 v souvislosti s demokratizací společnosti započala rovněž transformace pobytových sociálních služeb, která se zpočátku potýkala s velkými překážkami. Management zařízení se často soustřeďoval spíše na kvalitu ubytování, nikoli na kvalitu služeb. Zároveň bylo velmi složité upustit od paternalistického pojetí poskytování služby a přistoupit na model partnerský. Tomuto procesu nenapomáhal ani nízký podíl uživatelů služeb na rozhodování.²⁶

Legislativa, týkající se sociálních služeb se po roce 1989 vyvíjela postupně. Velkému „třesku“ v podobě nového zákona o sociálních službách předcházelo množství vyhlášek a prováděcích předpisů, které navazovaly na předcházející právní úpravu. Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí **č.182/1991 Sb.**, kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky o sociálním zabezpečení upravuje mj. poskytování dávek a služeb sociální péče. Ve vztahu k poskytování péče starým občanům se jednalo o tyto služby a dávky:

²⁵ Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 31

²⁶ Čámský. P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, str. 12.

- mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany - podle druhu a stupně postižení, kterou upravovala příloha č. 3 výše citované vyhlášky, se občanům poskytovaly mimořádné výhody I., II. nebo III. stupně.
- jednorázové peněžité a věcné dávky - zdravotně postiženým občanům a starým občanům (sociálně potřebným) na úhradu mimořádných nákladů.
- různé druhy příspěvků: jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek, na úpravu bytu, na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla, na provoz motorového vozidla, na individuální dopravu, na rekreaci a lázeňskou péči, na topnou naftu a zakoupení topných těles, na zřízení, změnu a provoz telefonní účastnické stanice, na zvýšené životní náklady, na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže, úplně nebo prakticky nevidomým občanům, na společné stravování.
- pečovatelskou službu.
- ústavy sociální péče (domovy důchodců, domovy-penziony pro důchodce).
- kluby důchodců.
- samostatné jídelny s vlastní kuchyní pro důchodce.
- zařízení pečovatelské služby pro staré a těžce zdravotně postižené občany.²⁷

Dávky a služby poskytovaly obce, organizace a občané. Úhrady za tyto služby upravovala tzv. „úhradová“ vyhláška MPSV č.82/1993 Sb., o úhradách za pobyt v zařízeních sociální péče. Zahrnovala mj. maximální limity úhrad za ubytování, stravu a nezbytnou péči v ústavech sociální péče a dalších služeb poskytovaných za úhradu. Zároveň ustanovila institut tzv. „kapesného“, tedy částky minimálního zůstatku příjmů

²⁷ Vyhláška MPSV ČR č.182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 27. 5. 1991, ročník 1991, částka 37.

občana umístěného v ústavu s celoročním pobytem. V případě, že obyvatel takového ústavu neměl příjem alespoň ve výši 30% částky životního minima, byl mu ústav povinen vyplácet kapesné do výše této částky.²⁸

Rozvoj sociálních služeb v 90. letech 20. století blokovala dlouhodobá příprava nového zákona o sociálních službách. Práce na tomto zákoně trvala více než 10 let a v platnost vyšel 1. 1. 2007 jako **zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**. Cílem tohoto zákona je zabezpečení sociální péče všem osobám, které ji nezbytně potřebují a náprava právních vztahů mezi státem, poskytovateli sociálních služeb a zejména jejich uživateli. Přestože byl sociální systém před rokem 1989 poměrně dobře propracován, zcela zásadně nebyla respektována lidská práva a důstojnost uživatelů. To nový zákon napravuje. Paternalisticko-direktivní přístup je nahrazen vztahem, založeným na rovnoprávnosti, dobrovolnosti a individuálním přístupem. Poskytování služeb je postaveno na smluvním základě. Základní zásady zákona jsou formulovány v § 2:

- bezplatné sociální poradenství pro každého,
- zachování lidské důstojnosti a respekt k lidským a občanským právům a oprávněným zájmům,
- individuální přístup,
- aktivizace k samostatnosti,
- podporami zakotvení v přirozeném sociálním prostředí,
- rovnoprávnost,
- dobrovolnost.

Novinkami v tomto zákoně, jsou instituty, které mají naplnit cíle této právní úpravy. Jedná se o:

1. příspěvek na péči,
2. registrace poskytovatele sociálních služeb,

²⁸ Vyhláška MPSV ČR č.82/1993 Sb., o úhradách za pobyt v zařízeních sociální péče. In: Sbírka zákonů. 26. 2. 1993, ročník 1993, částka 23.

3. fyzické osoby jako poskytovatelé sociálních služeb,
4. smlouva o poskytování sociálních služeb,
5. standardy kvality sociálních služeb,
6. inspekce poskytování sociálních služeb.²⁹

Zákon č.108/2006 Sb. přináší novou kategorizaci sociálních služeb, inspirovanou německou právní úpravou. Rozdělit tak můžeme sociální služby na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Podle formy poskytované služby se jedná o služby pobytové, ambulantní, terénní. **Sociální poradenství** zákon rozlišuje na základní - kde se jedná zejména o poskytnutí potřebných informací k řešení nepříznivé sociální situace - a na odborné - ve specializovaných poradnách. **Služby sociální péče** mají přispívat osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost. Cílem je umožnit těmto osobám zapojení do běžného života ve společnosti. Zákon upravuje celkem 14 těchto služeb: osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče. Třetí kategorie služeb jsou **služby sociální prevence**. Cílem těchto služeb je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Zákon upravuje celkem 17 druhů těchto služeb. Jedná se o: ranou péči, telefonickou krizovou intervenci, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační pro rodiny s dětmi,

²⁹ Čámský. P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, str. 17.

sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitaci.³⁰

Poskytovatelem sociálních služeb na základě tohoto zákona může být poskytovatel, který je registrován v tzv. **Registru poskytovatelů sociálních služeb**. Sociální péči mohou poskytovat organizace i fyzické osoby. Je-li fyzická osoba osobou blízkou a poskytováním sociálních služeb se nezabývá podnikatelským způsobem, tato povinnost se na ni nevztahuje. Registrace sociální služby zajišťuje, že bude služba poskytována v požadovaném rozsahu a kvalitě. Registrujícím orgánem jsou krajské úřady, v některých případech MPSV.³¹

Kontrolu nad poskytovanými službami vykonávají tzv. **inspekce poskytování sociálních služeb**. Tuto kontrolu vykonává registrující orgán, ve většině případů krajský úřad. Jeho úkolem je zjištění, zda poskytovatel plní podmínky stanovené v registraci a samotnou kvalitu poskytovaných služeb. Ta je zjišťována na základě dodržování standardů kvality sociálních služeb, které upravuje prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb. Negativní výsledek inspekce může znamenat i zrušení registrace.³²

Příloha č. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, přesně definuje **standardy kvality poskytovaných sociálních služeb**. Jedná se o soubor kritérií, které garantují úroveň kvality poskytovaných služeb v personální a provozní oblasti a v oblasti vztahů mezi poskytovateli a uživateli. Vyhláška definuje celkem 15 standardů:

³⁰ Koldinská. K. Legislativní zakotvení sociálních služeb. In Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 43-44.

³¹ Čámský. P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, str. 21.

³² Koldinská. K. Legislativní zakotvení sociálních služeb. In Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 47.

1. Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb
2. Ochrana práv osob
3. Jednání se zájemcem o sociální službu
4. Smlouva o poskytování sociální služby
5. Individuální plánování průběhu sociální služby
6. Dokumentace o poskytování sociální služby
7. Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby
8. Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje
9. Personální a organizační zajištění sociální služby
10. Profesní rozvoj zaměstnanců
11. Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby
12. Informovanost o poskytované sociální službě
13. Prostředí a podmínky
14. Nouzové a havarijní situace
15. Zvyšování kvality sociální služby.³³

Dalším institutem, který se objevil v současném zákoně o sociálních službách, je institut **příspěvku na péči**. Jedná se o peněžitou částku ze státního rozpočtu, která je vyplácena přímo oprávněnému příjemci. Příspěvek je vyplácen osobám, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné péče. V předchozí právní úpravě se jednalo o tzv. zvýšení důchodu pro bezmocnost, které bylo vypláceno ve třech stupních Českou správou sociálního zabezpečení současně s výplatou důchodu. Příspěvek na péči v současné podobě je vyplácen prostřednictvím Úřadů práce ČR, ve čtyřech stupních, podle stupně závislosti zjištěné sociálním šetřením a lékařským posudkem. Stupně závislosti jsou rozděleny a vypláceny dospělým osobám ve výši: I. lehká závislost – 800,- Kč, II. středně těžká závislost – 4000,- Kč, III. těžká

³³ Příloha č. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: Sbírka zákonů. 15. 11. 2006, ročník 2006, částka 164.

závislost - 8000,- Kč, IV. úplná závislost - 12000,- Kč. U dětí se výše vypláceného příspěvku liší. Osobám závislým na péči jiné osoby tak byla dána jedinečná možnost rozhodnout, jakým způsobem si tuto péči zajistí. Zda zvolí alternativu domácí péče, formu terénní sociální služby ve svém domácím prostředí, nebo se rozhodne o péči v pobytovém zařízení sociálních služeb. Zavedení příspěvku na péči mělo i další pozitivní dopad - vznik nových poskytovatelů sociálních služeb.³⁴

Zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách také upravuje financování sociálních služeb. Nejdůležitějším zdrojem příjmů pro poskytovatele sociálních služeb by měly být dotace ze státního rozpočtu, prostřednictvím rozpočtu kraje. O tyto dotace poskytovatel žádá u krajského úřadu, který žádost předkládá dále MPSV v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Tato koncepce financování předpokládá zrovnoprávnění poskytovatelů sociálních služeb, jak veřejných, tak nestátních. Ze státního rozpočtu mohou být poskytnuty i tzv. „účelové dotace“, zejména na činnosti rozvojové povahy nebo v případě mimořádných situací. Dalším zdrojem financování sociálních služeb jsou samotné úhrady od klientů těchto služeb prostřednictvím úhrady za péči (ve výši přiznaného příspěvku na péči), ubytování, stravu a fakultativní služby. Dalším zdrojem financování, zejména u pobytových sociálních služeb, jsou příjmy od zdravotních pojišťoven za poskytnutou zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.³⁵

³⁴ Čámský. P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, str. 18-19.

³⁵ Koldinská. K. Legislativní zakotvení sociálních služeb. In Matoušek. O.: Sociální služby. 2.vyd, Praha: Portál, 2011, str. 48-49.

2. Společensko-kulturní vývoj v Klatovech od roku 1918 do současnosti

V následující kapitole je popisován stručný přehled společenských, kulturních a z části i politických událostí mající vliv na život obyvatel města Klatovy. V jednotlivých podkapitolách je chronologicky sestaven historický exkurz do života místních obyvatel z různých úhlů pohledu. Jsou zde zachyceny okamžiky zdánlivě s tématem sociálních služeb nesouvisející, ale z hlediska pochopení tehdejšího života obyvatel a celkové atmosféry doby dosti podstatné. V úvodu této kapitoly jsou uvedeny základní údaje o městě s grafem vývoje počtu obyvatel.

2.1. Klatovy - základní údaje o městě

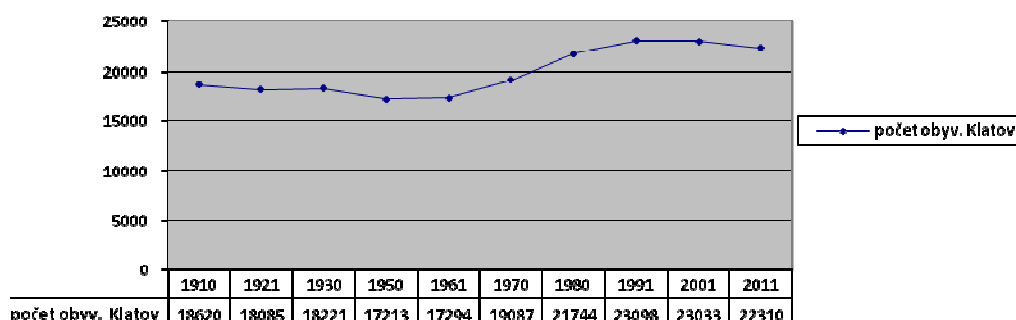
Město Klatovy leží v podhůří Šumavy poblíž jihozápadní hranice České republiky s Německou spolkovou republikou, 40km jižně od Plzně, položené v nadmořské výšce 405 mn. m. Založeno bylo roku 1260 Přemyslem Otakarem II. jako město královské. V současné době jsou Klatovy moderním městem s bohatou historickou tradicí s druhým nejvyšším počtem obyvatel v Plzeňském kraji. Katastrální výměra města je 80,67 km², s počtem obyvatel k 1. 1. 2011 22.310 osob. Klatovy jsou okresním městem s celkovou rozlohou 1.939,6 km², na kterém se rozkládá 95 dalších obcí (z toho 11 měst). Celkový počet obyvatel okresu je k 1. 1. 2011 87.524 osob. Hustota zalidnění je 45 obyvatel/km².³⁶

Následující graf zachycuje vývoj počtu obyvatel v Klatovech od roku 1910 do roku 2001 dle údajů Českého statistického

³⁶ Oficiální stránky města Klatovy [online]. [cit. 2013-04-02].
Dostupné z: <http://www.klatovy.cz/klatovy/zaklad.asp>

úřadu, údaj z roku 2011 je uveden z oficiálních stránek města.³⁷

Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel města Klatovy

2.2. Klatovy v období mezi dvěma válkami

Tak jako v celé Československé republice, tak i v Klatovech panovalo po vzniku samostatného státu radostné nadšení a optimismus z budoucnosti. Vystřízlivění z krásné iluze přišlo velmi brzy. 8. ledna 1919 došlo v Klatovech, stejně jako v celé republice, k velkým demonstracím proti zdražování, které přerostly v drancování obchodů. Zúčastnilo se jich několik tisíc lidí z Klatov i širokého okolí. Napadeny byly především obchody s potravinami, s textilem i dalším zbožím. Nepokoje se rozrostly do takové míry, že rabující davy házely na místní strážce pořádku kamení a donutily je tak k ústupu. Vojáci, kteří byli přizváni na potlačení drancujícího davu, se přidali na jeho stranu. Situaci uklidnilo až vojsko povolané z nedalekých Dobřan společně s četníky z celého okresu. Kromě nedostatku potravin sužovala klatovské obyvatele

³⁷ Oficiální stránky Českého statistického úřadu [online]. [cit. 2013-04-02].
Dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/obydomy?openform&:555771>

Oficiální stránky města Klatovy [online]. [cit. 2013-04-02].

Dostupné z: <http://www.klatovy.cz/klatovy/zaklad.asp> <http://www.klatovy.cz/klatovy/zaklad.asp>

i nouze o byty. Soukromý sektor neslyšel výzvy města, a proto Klatovy byly nuceny začít s vlastní bytovou výstavbou.³⁸

Kromě potravinové a bytové krize klatovští radní řešili i další oblasti společenského života místních obyvatel. Patřila k nim i podpora nové autobusové dopravy. 1. července 1920 byl zahájen první provoz autobusů na trati Klatovy – Horažďovice. Velkou událostí pro Klatovany bylo 18. září 1920 otevření městské přednáškové, koncertní, biografické a divadelní síně. Tím byl podpořen intenzivní kulturní život.³⁹ Kromě koncertů místního pěveckého souboru Šumavan mohli místní obyvatelé shlédnout například koncert České filharmonie, světoznámou operní pěvkyni Emu Destinnovou a další přední umělce té doby.

Pokrokové smýšlení místních obyvatel dokladuje událost z 13. června 1920, kdy do Klatov přijelo 63 českých dětí žijících ve Vídni na prázdninový pobyt v Klatovech. Tuto akci zajišťovali členové dobročinné organizace České srdce. Děti byly ubytovány v místních rodinách.⁴⁰

Další sociálně zaměřené akce uvádí městská kronika například 30. 1. 1925, kdy městská rada schválila návrh statutu městského sirotčince, který byl umístěn v Pavlík-Kiewegově nadačním domě č. p. 7/I. Tento objekt získalo město z odkazu dědictví Kláry Kiewegové.⁴¹

Klatovy se 1. června 1928 staly sídlem krajského soudu, a to otevřením nové budovy, na kterou z velké části přispělo město ze svého rozpočtu. Celkové náklady na výstavbu se vyšplhaly na

³⁸ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str.386-387.

³⁹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 390.

⁴⁰ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 80.

⁴¹ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 121.

částku 6 834 000 korun. Vedle krajského soudu v této budově sídlil okresní soud.⁴²

O moderním smýšlení Klatovanů svědčí i prudký rozvoj automobilismu ve třicátých letech 20. století, premiérové představení v městském biografu s novou zvukovou aparaturou 13. září 1930, nebo například první letecký den 9. října 1932 na vojenském cvičišti u Chaloupek.⁴³

V srpnu 1930 se i v Klatovech začala projevovat počínající krize, a to uzavřením klatovské chemické továrny. Byl tak odstartován vzrůstající počet nezaměstnaných. V zimních měsících dosáhl tento počet 2500 lidí. Nejednalo se pouze o nezaměstnané, ale o celé jejich rodiny, protože nezaměstnaný byl v častých případech jediným živitelem rodiny. Sociální nouze tak postihovala několikanásobně více osob – především ženy a děti. V jejich prospěch pořádalo město sbírky (Červený kříž, místní podnikatelé) – kromě potravinové pomoci také například dřevo na otop apod.⁴⁴

Jedním z kroků ke zlepšení zaměstnanosti ve městě bylo zřízení prvních jeslí při odborné škole pro ženská povolání v roce 1933. Jesle byly určeny dětem do tří let, *„jejichž rodiče jsou nuceni jíti do práce“*.⁴⁵

Kromě aktivního řešení problémů zaměstnanosti se klatovští radní spoléhali i na pomoc státních úředníků. Jednou z podporujících akcí byla v Klatovech návštěva ministra sociálních věcí Ing. Jaromíra Nečase, který obyvatelům města přednášel o tom, *„jak vláda se snaží odpomoci stávající nezaměstnanosti.“*⁴⁶

⁴² Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 398.

⁴³ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 405.

⁴⁴ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 402.

⁴⁵ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 403.

⁴⁶ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 23.

Oproti problémům s nezaměstnaností je třeba vyzdvihnout zdravotní péči o obyvatelstvo ve 30. letech 20. století. Z dobových materiálů vyplývá, že v „klatovském okrese politickém“, zahrnující celkem tři soudní okresy (Klatovy, Plánice a Nýrsko), působilo celkem 40 diplomovaných lékařů (35 lékařů a 5 lékařek). Z tohoto počtu bylo 16 lékařů ve veřejné službě – 1 lékař úřední, 2 lékaři městští a 13 lékařů obvodních. Dále bylo v Klatovech několik specialistů: 2 lékaři pro choroby vnitřní, 2 zubní lékaři a 5 nemocničních lékařů. Porodních asistentek v celém okrese bylo 32, zubních techniků 14, veřejných lékáren 6 a domácích lékařských lékáren 8. V Klatovech byla provozována všeobecná veřejná nemocnice s 262 lůžky, 5 lékaři a 19 ošetřovatelkami. Poradny pro matky s dětmi byli v Klatovech, Čachrově, Chudenicích, Švihově, Plánici, Stříbrných Horách, dvě v Nýrsku a dvě v Železné Rudě.⁴⁷

V měsících dubnu, květnu a červnu prováděli městští a obvodní lékaři povinné očkování proti neštovicím a dobrovolné očkování proti záškrtu. Školní děti dostávaly během celého školního roku čokoládové jodové tablety proti zvětšení štítné žlázy. Dále měli obyvatelé okresu výhody v provozování služby dopravy nemocných do klatovské nemocnice, kterou obstarával sanitní automobil Československého červeného kříže. K poskytování první pomoci byli proškoleni tzv. „samaritáni a samaritánky“. V kompetenci lékařů ve veřejné zdravotní službě byla také kontrola závadnosti potravin. Na některých školách byla věnována zvýšená pozornost zdravotnictví, a to hlavně ve směru osvěty v oblasti první pomoci, ochraně před úrazy, o zdravém chrupu, tuberkulóze, dýchacích cvičeních

⁴⁷ Klatovy. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1936, str. 144

v přírodě, pasterizovaném mléce apod. Veřejné zdravotnictví v Klatovech odpovídalo celorepublikové úrovni.⁴⁸

Druhá polovina třicátých let se nesla ve znamení zhoršujících se mezinárodních vztahů. Vzhledem k zeměpisné poloze Klatov se tato skutečnost projevila zejména v oblasti posílení obranyschopnosti země. Občané byli v rámci dnů brannosti školeni v civilní ochraně včetně toho, jak se bránit moderním válečným metodám - využití letectva a hrozba nasazení chemických zbraní. Obranu samotného města měl posílit třetí prapor pěšího pluku č. 35 „Foligno“, který přijel do Klatov 24. 9. 1935. Dalším podpůrným aktem k vlastenectví byla i návštěva prezidenta ČSR dr. Edvarda Beneše v roce 1937. Návštěva probíhala za přísných bezpečnostních opatření a prezident ve svém projevu k občanům reagoval na nebezpečí napadení země, když zdůraznil mírumilovnost čsl. národa, která ale neznamená, že by nebyl ochoten se v případě napadení bránit i silou. Dále také vyjádřil optimismus a naději, přičemž jeho proslov končil slovy: *„Budte klidni, jisti, nic se u nás nestane.“*⁴⁹

Klatovští občané měli možnost se seznámit s obrannými opatřeními od jara 1938. Po 16. září 1938 se však na ulicích Klatov objevily vyhlášky o zákazu do opevněného pásma. Celé Klatovy byly zasaženy nákupní horečkou, některé rodiny se z obavy před hrozícím nebezpečím odstěhovaly dále do vnitrozemí. Zprávy o podpisu Mnichovské dohody 30. 9. 1938 byla pro klatovské občany šokem. Proud uprchlíků ze zabrané jižní části okresu mířil především do Klatov. Jednalo se přibližně o 350 lidí ze Železné Rudy, Nýrska, Janovic

⁴⁸ Klatovy. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1936, str. 144

⁴⁹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 408-410.

a Domažlicka. Došlo k vytýčení nové státní hranice a zbudování nových hraničních přechodů.⁵⁰

I do Klatov přinášely první měsíce roku 1939 zprávy o narůstajícím tlaku ze strany Německa a Maďarska. K vyvrcholení došlo 15. března 1939 v Berlíně, kde prezident dr. Hácha podepsal „Prohlášení německé a česko-slovenské vlády“, kterým byl osud českého národa vložen do rukou Německa. V Klatovech se občané města tuto zprávu dozvídali v brzkých ranních hodinách téhož dne. Všem vojenským posádkám, vč. té klatovské, byl rozeslán kapitulační rozkaz. Do Klatov dorazily čelní jednotky 41. motorizovaného pěšího pluku weermachtu pod velením plukovníka Gollwitzera kolem 7.30 ráno. Po 8.30 bylo vyvěšeno „Provolání k obyvatelstvu“. Postupně docházelo k obsazování strategických bodů v Klatovech a okolí. Jednalo se o kasárna, letiště, poštu a další veřejné budovy. Pro obyvatele města nastalo dlouhé období nesvobody.⁵¹

2.3. Klatovy pod německou nadvládou

První měsíc života v protektorátu se v Klatovech nesl ve znamení vojenské správy. Probíhalo zatýkání potencionálních odpůrců okupace, poprvé se na židovských obchodech objevily nápisy Jüdisches Geschäft. Od 22. dubna 1939 následoval přechod na nové správní uspořádání. V Čechách bylo zřízeno 12 tzv. oberlandrátů, přičemž Klatovy se staly sídelním městem jedním z nich. 17. dubna 1940 bylo rozpuštěno obecní zastupitelstvo a nahrazeno bylo správní komisí, která nebyla volena, ale jmenována. Dohled nad ní zajišťoval klatovský Němec Anton Rauscher.⁵²

Život obyvatel v tomto období nebyl jednoduchý. V Klatovech byl zřízen pracovní úřad, který vykonával mj. dohled

⁵⁰ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 419.

⁵¹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 422-423.

⁵² Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 425.

nad uzákoněnou pracovní povinností pro muže od 16 do 25 let. Od června 1941 byly zavedeny na celém území tzv. protektorátu pracovní knížky. Po porážce německé armády u Stalingradu byla vyhlášena totální mobilizace všech lidských zdrojů. V Čechách toto opatření znamenalo povolání kompletního ročníku 1921. Úřad práce v Klatovech evidoval 1150 těchto lidí.⁵³

Zvláště tragický osud čekal klatovské občany židovského původu. Stejně jako na celém území protektorátu, i v Klatovech, se jejich postavení ve společnosti řídilo norimberskými zákony. Jejich situace se vyhroutil v listopadu 1942, kdy Klatovy opouštěly dva transporty s celkem 1269 občanů židovského původu do ghetta v Terezíně, následně pak do Osvětimi. Konce války se dožilo pouze několik z nich.⁵⁴

Období heydrichiády se zapsalo i v Klatovech do dějin města. Bývalá vojenská střelnice ve Spáleném lese byla okupanty využita jako popravisko pro odsouzené, kteří byli odsouzeni k trestu smrti stanným soudem v Praze. Celkem stálo před popravčími četami 73 lidí.⁵⁵

Běžný život obyvatel sužovaly letecké nálety na město a jeho okolí. 18. 4. 1943 se obyvatelům města naskytla zvláštní podívaná. Za svítání se v ulicích objevila početná skupina choromyslných z dobřanského ústavu pro choromyslné. Pod vedením dozorců procházeli městem v nočních košilích a působili na přihlížející jako duchové. Ubytování byli v budovách gymnázia, dívčí školy, vyšší hospodářské školy a v Živnostenské besedě. Důvodem jejich anabáze byl nálet na město Dobřany.⁵⁶

V Klatovech probíhala i odbojová činnost. Organizováno bylo několik skupin jako např. Místní výbor národního odboje –

⁵³ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 426.

⁵⁴ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 427.

⁵⁵ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 428.

⁵⁶ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 316.

Petiční výbor Věrní zůstaneme, skupina vojenské odbojové organizace Obrana národa, nebo ilegální vojenská organizace Niva. Odboj se soustředil na šíření letáků a šeptanou propagandu. I do zahraničního odboje se podařilo zasáhnout několika klatovským občanům. Na západní frontu se podařilo přejít téměř 20 letcům z Klatovska a několika dalším do čsl. pozemních jednotek ve Velké Británii a SSSR.⁵⁷

Těsně před koncem války bylo město zavaleno množstvím uprchlíků, kteří utíkali před postupující frontou ze Slezska a jiných východních pruských provincií. Klatovským občanům byly vydávány úřední výměry, kterými jim byly přidělovány do bytů tito uprchlíci k ubytování.⁵⁸

Závěr války klatovští občané prožívali ve znamení spojeneckých náletů. Jeden z prvních útoků byl proveden 23. 2. 1945. Útok byl veden na odstavené lokomotivy u nádraží. Další útoky pak v dubnu 1945 na místní letiště, a zejména 20. 4. 1945 kdy bylo totálně zničeno klatovské nádraží. Blížící konec války však v občanech vzbuzoval naději a optimismus. 5. května 1945 vjely do města jednotky 2. jízdní průzkumné skupiny pod vedením kapitána Cunninghama. 8. května byla v Klatovech po domluvě s velitelem americké posádky vyhlášena poválečná mobilizace obnovené čs. armády, která měla sloužit mj. ke střežení německých zajatců. V následujících měsících ve městě došlo k obnovení civilní správy města, odsunu a potrestání válečných zločinců a kolaborantů.⁵⁹

2.4. Klatovy v období 1945-1948

Město se pomalu začalo vzpamatovávat z válečných útrap. Od 1. července 1945 byl obnoven provoz železničního nádraží, byť v provizorních podmínkách. Na základě spojeneckých dohod

⁵⁷ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 432.

⁵⁸ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 332.

⁵⁹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 434-8.

i Československo přistoupilo k vysídlení německé menšiny z území republiky. V Klatovech se odsun týkal několika desítek lidí. Pro řízený odsun z klatovského regionu byla ustanovena sběrná místa v Železné Rudě a Dlouhé Vsi u Sušice. Přesný počet občanů s trvalým bydlištěm v Klatovech se stanovit nedá, ale Okresní národní výbor v Klatovech evidoval celkem k 1. 8. 1946 9250 lidí určených k odsunu.⁶⁰

Na konci května 1946 se konaly volby do ústavodárného Národního shromáždění. V Klatovech samotných se vítězem těchto voleb stala Československá strana národně socialistická, druhá byla KSČ, třetí Československá strana sociálně demokratická a čtvrtá Československá strana lidová.⁶¹

2.5. Klatovy v průběhu 50. let 20. století

Napjatá politická situace, kdy se jednotlivé politické strany v rámci předvolebního boje vzájemně napadaly na stránkách tisku, se přenesla i do Klatov. Vládní krize se projevila i v místní politice. Konečný zlom nastal 26. 2. 1948, kdy na zasedání MNV bylo oznámeno, že je sesazen předseda MNV Jaroslav Kalabza a dále, že akční výbor přebírá iniciativu ve změnách v místní správě ve městě. Následující vývoj do značné míry kopíroval události v Praze a celé republice tím, že šel přesně po předem připravené linii převzetí moci. „Nepohodlní“ občané přicházeli o práci i na nižších úřednických postech, došlo k vylučování členů některých členů KSČ, neodsunutí němečtí obyvatelé byli tzv. rozptýleni (vojenské obranné důvody), 3. 3. 1948 byly zabráný pro znárodnění některé klatovské podniky.⁶² Dalším zásahem do soukromého vlastnictví mnoha občanů bylo zřízení pětičlenné bytové komise, která od 8. 3. 1948 chodila po bytech

⁶⁰ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 440.

⁶¹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 441.

⁶² Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 442-3.

a nemovitostech a určovala oprávněnost jejich používání. Komise se skládala se zástupců nebydlících, stavebního odboru, důchodců, sociální sestry a zástupce bytového oddělení.⁶³

V lednu 1949 byl uvolněn trh s textilními výrobky, který zapříčinil prudké zvýšení cen. Podle záznamů v klatovské kronice byla tato situace řešena vydáním tzv. šatenek, které byly určeny dělníkům, úředníkům, důchodcům, penzistům apod. Naopak neměly být vydány lékařům, advokátům, kněžím, živnostníkům, obchodníkům a zemědělcům, kteří jsou majiteli půdy o výměře větší než 15 ha. Toto vládní nařízení vyvolalo mezi obyvatelstvem velký rozruch a to zejména pro obrovský rozdíl mezi cenami. Například kapesník na přidělovém trhu stál 28 Kčs a na volném trhu 221 Kčs.⁶⁴

Od 10. 1. 1950 se v Klatovech začaly objevovat první občanské sňatky. Oblíbenou praxí té doby se stalo mj. organizování mírových slavností, nebo například sledování zemědělské produkce a její „funkcionářská“ podpora. Společenská atmosféra však v té době mezi obyvateli houstla, šířil se strach a nervozita z důsledků neblahých opatření personálních, nevyzpytatelných politických razií, strašné bylo klima místních soudních procesů, docházelo k vystěhování nepohodlných lidí z Klatov apod. 26. 9. 1950 musela většina řeholních sester opustit místní klášter. Jako další domov pro ně byl určen střežený tábor v Broumově. Hlučný nástup sovětizace o sobě dal vědět mj. obludnou oslavou 70. narozenin J. V. Stalina, nebo oslavou Měsíce československo-sovětského přátelství (od října 1952). Na druhé straně byly klatovským občanům upírány tradiční hodnoty: vžitě historické názvy klatovských ulic mizely a byly nahrazeny názvy poplatnými době, oktrojovány byly iniciativy církve (př. konání veřejných obřadů ve městě), příchozí do kostela na bohoslužby byli

⁶³ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 386.

⁶⁴ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 397.

evidentně sledování a následně perzekuování (např. učitelé) apod.⁶⁵

Těžkou ránu obyvatelstvu celé republiky přivodila měnová reforma z 1. června 1953. Proběhla velmi rychle, dlouho byla zapírána, propad peněz měl rysy přímo dramatické. Dobový zápis v klatovské kronice tuto situaci popisuje takto: „ Od pondělí 25. května t. r. zůstaly obchody, kromě potravinových zavřeny. Na jejich dveřích bylo napsáno „inventura“. I v obchodech potravinami byl nedostatek zboží. Tím byl ukončen shon po zboží, který se jevil mezi obecenstvem od polovice května. Dnes dopoledne 30. května t. r. se najednou rozšířila zpráva, že spořitelna ani nepřijímá ani nevyplácí peníze. Odpoledne se vysvětlilo, proč se tak stalo. Pražský rozhlas kolem 4. hodiny ohlásil, že se vláda rozhodla provést výměnu peněz dosud platných za nové. Po městě nastal veliký rozruch. Žádný výměnu neočekával, počítalo se jen s tím, že budou potravinové lístky zrušeny a upraveny ceny zboží. Každý se ptal, v jakém poměru budou peníze vyměňovány. Nikdo nechtěl věřit, že se tak stane v poměru 1:50, jedna koruna nová za padesát starých. Teprve později jsme se dozvěděli, že u vkladů v peněžních ústavech je výměna příznivější 1:5 až 1:30, podle výše vkladů. Také mzdy, platy se budou převádět v poměru 1:5. Naproti tomu vklady na běžných účtech, dluhy a jiné závazky soukromé, kromě daní se přepočítají 1:50. Současně byly zrušeny potravinové lístky a zaveden jednotný volný trh.⁶⁶ V průběhu let 1953 – 1954 následovalo několikafázové snížení cen, které konkrétním lidem (vzhledem k nízkým platům) vůbec nepomohlo. Zvláště neuvěřitelně bídne na tom byli v Klatovech starobní důchodci.⁶⁷

Od 1. 1. 1954 došlo ke změně v oblasti zdravotnictví, která měla vliv na život nejen zdejších obyvatel. Byla zrušena

⁶⁵ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 444-6.

⁶⁶ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 445-6.

⁶⁷ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 448.

svobodná volba lékaře a celá republika byla rozdělena na tzv. zdravotní obvody. Město Klatovy a okolí čítalo celkem 5 těchto zdravotních obvodů.⁶⁸

Konec padesátých let se také v Klatovech nesl ve veřejné občanské oblasti ve znamení výrazného politizování života místních obyvatel. Lze však vnímat větší orientaci MNV a složek Národní fronty (požárníci, tělovýchovné organizace, Československý červený kříž aj.) na vlastní komunální politiku a adresnější péči o občany. Zlepšovala se občanská vybavenost, výrazně se rozvíjelo školství i zdravotnictví. Započaly také velké stavební akce města – výstavba nových bytových jednotek (Leninova, Měchurova ulice). Podíl na dalších stavbách měly také významné klatovské podniky Kozak, Šumavan, strojírenské závody, cihelna v Lubech, Retex, Komunální podnik služeb aj. Z kulturního života v Klatovech připomeňme založení Komorního orchestru ZV ROH Kozaku v roce 1954, od 5. 2. 1956 pravidelné vysílání rozhlasu po drátě, od podzimu 1956 otevření Oblastního divadla.⁶⁹

2.6. Šedesátá léta v Klatovech

Rok 1960 byl mj. ve znamení strukturálních a organizačních změn celé republiky. Byla přijata socialistická ústava, došlo k novému územnímu uspořádání. Klatovy se staly okresním městem, které vzniklo integrací bývalých okresů Klatovy, Sušice, Horažďovice, částečně i Přešticka, Domažlicka a Vimperska. Téměř na všech frontách bylo patrné ideologické působení KSČ. Ve státních podnicích fungovaly brigády socialistické práce, předhánějící se v plnění svých závazků v rámci tzv. socialistické soutěže, na školách fungoval sběr papíru, železného šrotu a dalších aktivit. Ekonomický rozmach v klatovských průmyslových podnicích přestal být přímočarý

⁶⁸ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 455.

⁶⁹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 450-1.

z důvodu systémového zaostávání znárodněného hospodářství, ve výrobní nekázní, klesající disciplíně a špatné organizaci práce.⁷⁰

Reformní proces související s Pražským jarem postupoval v Klatovech velmi pomalu. Příčinou bylo pomalé získávání informací o událostech v Praze a velmi krátký časový prostor na realizaci demokratizačních procesů prostřednictvím nově vznikajících organizací - Klubu angažovaných nestraníků a K 231, obnovené nejstarší české politické strany ČSSD, lidovců a církevních představitelů. Tak jako v celé republice, byl i v Klatovech 21. 8. 1968 pro místní obyvatele doslova šokem a koncem všech nadějí o pokračování demokratizace společnosti. Sovětská armáda se svými útvary vstoupila do města v 9. hodin ráno za zjevně odmítavé reakce místních obyvatel. Následovaly podpisové listiny k odchodu sovětských vojsk. Poslední faktické vzednutí demokratických iniciativ proběhlo v Klatovech s Palachovou tryznou na počátku roku 1969. Obrodné a demokratické tendence ve městě zanikly s příchodem dr. Husáka do funkce vedoucího tajemníka ÚV KSČ a nástupem normalizace.⁷¹

2.7. Klatovy v období 70-tých a 80-tých let 20. století

Mezi lety 1970 - 1985 prožívaly Klatovy doslova stavební boom. Nejen stará zástavba vnitřního města, ale i městské okraje se proměnily postupně ve staveniště a následně v sídlištní komplexy panelových domů. Během těchto let bylo vybudováno přes 8000 nových bytů jak státních, tak družstevních i soukromých. Počet obyvatel vzrostl zhruba o 5000, což se pozitivně odrazilo i v budování obecně prospěšných budov ve městě (ZŠ Tolstého v roce 1982, kulturní dům Družba v roce

⁷⁰ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 456.

⁷¹ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 464.

1983). Komunistickému režimu tak nešlo jen o uspokojení potřeb pracujících, ale masovými investicemi do sociálních služeb, včetně bydlení, finanční podpory novomanželů a propopulační politikou si získat obyvatele Československa na svou stranu.⁷²

V oblasti zdravotnictví přinesla sedmdesátá léta občanům zlepšení zdravotní péče ve všech odvětvích. Od roku 1973 začala fungovat první léčebna dlouhodobě nemocných v Horažďovicích. Na celý okres Klatovy tak vzniklo zdravotnické zařízení čítající 90 lůžek. Tato kapacita zdaleka nestačila uspokojovat potřeby nemocných vyššího věku. V téže době byl postupně vybudován systém obvodních geriatrických sester, které pracovaly ve všech zdravotnických obvodech. V roce 1977 byla zřízena rychlá zdravotnická pomoc, vybavená dvěma speciálními zdravotními vozy. Nemocnice v Klatovech v tomto období disponovala 701 lůžkem.⁷³

2.8. Klatovy po roce 1989

Rok 1989 začal v Klatovech veřejným odsouzením demonstrací a souhlas s rozhodným postupem zasahujících orgánů proti 5000 demonstrantům v rámci tzv. Palachova týdne, které se uskutečnilo v Praze. Okresní národní výbor, okresní výbor Národní fronty a plénum městského národního výboru ve společném prohlášení ubezpečili občany, že KSČ bude plně stát na perspektivách socialismu, které je zárukou trvalého života v míru a dalšího života v pokroku. Negativně zhodnotili provokace tzv. protisocialistických živlů. Nicméně lednové události tohoto roku odstartovali dějinné zvraty vrcholící událostmi po 17. listopadu 1989.

I v Klatovech lidé po tomto datu zvýšili svůj zájem o sledování současného politického vývoje v zemi. Zejména

⁷² Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 468.

⁷³ Šmíd, J.: Klatovsko na cestě k socialismu, Klatovy: Okresní výbor KSČ, 1984, str. 75 – 77.

vysokoškoláci, studující v Praze, přinášeli nové informace, které se zatím v oficiálních médiích neobjevovali. Řečnilo se na náměstí, mezi obyvateli se šířily letáky s výzvou „Několik vět“, vzniklo Občanské fórum (27. 11. 1989), klatovští občané podpořili na náměstí generální stávku (27. 11. 1989). Následovaly změny na klatovské radnici.⁷⁴

V roce 1990 kromě obnovy politického systému (obnova činnosti politických stran) prošel výraznou změnou i společenský život ve městě. Byly odstraněny komunistické symboly, přejmenovány některé ulice, v květnu 1990 probíhaly oslavy osvobození Klatov americkou armádou za účasti americké velvyslankyně Shirley Temple-Black, začaly se navazovat kontakty na mezinárodních úrovních se sousedními německými městy (Cham, Roding, Viechtach...). Město žilo přípravou prvních svobodných voleb, které v červnu 1990 s výraznou převahou vyhrálo Občanské fórum.⁷⁵ Mezinárodní spolupráce města Klatovy se v následujících letech rozšířila i do ostatních zemí. V současnosti jsou oficiálními partnerskými městy nizozemské město Heemeskerk (od r. 1997), francouzské město Poligny (od roku 1992), německé město Cham (od roku 1993) a od r. 2010 i ruské město Polevskoj.⁷⁶

V souvislosti s výhodným geografickým umístěním Klatov někteří obyvatelé využili možnosti nabídek zaměstnání v nedalekých bavorských obcích. Místní podnikatelé naopak těžili ze vzrůstajícího počtu německých turistů a podnikání v příhraničních obcích tak kvetlo. V rámci malé privatizace se ve městě podařilo udržet řadu podnikatelských aktivit, sít obchodů a služeb, které se nejen udržely, ale i rozvinuly. Například se podařilo smysluplně využít budovu OV KSČ pro účely školství (ZUŠ) a zdravotnictví (lékárna, klub

⁷⁴ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 481.

⁷⁵ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 486.

⁷⁶ Oficiální stránky města Klatovy Oficiální stránky města Klatovy [online]. [cit. 2013-04-02].

Dostupné z: <http://www.klatovy.cz/mukt/fr.asp?tab=mukt&id=4350&burl=&pt=PM>

důchodců). Naopak v sektoru bytové výstavby město zaznamenalo propad. Město ukončilo vlastní výstavbu bytů, utlumila se i individuální výstavba. Na přidělení bytu čekalo v Klatovech v polovině devadesátých let téměř 700 žadatelů. Situaci zhoršovala restituce a restituční nároky na pozemky, vhodné pro novostavby. V tomto období šlo patrně o největší problém města.⁷⁷

K 31. 12. 2002 byly zrušeny okresní úřady a většina z jejich kompetencí byla přenesena na obce s rozšířenou působností. V rámci okresu Klatovy vznikly tři obce, resp. města s rozšířenou působností: Klatovy, Sušice a Horažďovice.

V posledních letech město prošlo úspěšnou revitalizací. Úspěšně byly opraveny historické památky města, a to včetně těch, které léta chátraly. Město získalo atraktivní historický vzhled, což vzbudilo a podnítilo čilý cestovní ruch. Zároveň se na počátku 21. století opět rozběhla bytová výstavba. Problémem se stal rozpad tradičních klatovských podniků, které byly symbolem klatovského průmyslu (Škoda, Kozak, Šumavan). Naopak některé firmy začaly po roce 1989 úspěšně v Klatovech nově podnikat (Rodenstock – výroba brýlových čoček).⁷⁸ V současné době je ve městě nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím potravinářství (mlékárna, pekárny a cukrárny, drůbežářské závody, rybářství) a dřevozpracující průmysl (pila, výroba nábytku TVAR, JITONA).⁷⁹ V současnosti život města ovlivňuje rozsáhlá investiční akce „Klatovy – čisté město“, kdy postupně dochází k výměně vodovodní a kanalizační sítě s následnou úpravou vzhledu ulic, městské zeleně, parkovacích ploch atd.

⁷⁷ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 494.

⁷⁸ Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, str. 507.

⁷⁹ Wikipedie otevřená encyklopedie [online]. [cit. 2013-04-12].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Klatovy>.

3. Pobytové sociální služby pro seniory v Klatovech a okolí od roku 1918 do současnosti

Poskytování pobytových sociálních služeb v Klatovech se řídilo a řídí platnou právní úpravou v ČR po roce 1918. Rozsah a kapacita těchto služeb kopíruje, více či méně, potřeby obyvatel města a přilehlých obcí. V této kapitole se zaměřuji na instituce nacházející se přímo ve městě Klatovy či v jeho blízkém okolí (cca 10 km). V poslední části je uveden přehled institucí, nacházející se na území obce Klatovy - obce s rozšířenou působností (po roce 2002).

Péče o seniory na území města, a v podstatě na celém území státu, probíhala v několika rovinách. Tou první, nejdůležitější a nejrozšířenější, byla nepochybně péče poskytovaná rodinnými příslušníky. Jednalo se o primární zaopatření člena rodiny, kdy, jestliže tato péče selhala, byly hledány další zdroje zaopatření v podobě podpory různých spolků, fondů a nadací. Teprve na posledním místě bylo zaopatření poskytované domovskou obcí, prostřednictvím chudinského odboru města. Obce důsledně poskytovaly péči pouze „svým“ občanům. Jestliže v obci žádal pomoc člověk, patřící domovským právem do obce jiné, bylo využito služby tzv. postrku. Četnická stanice, na náklady domovské obce „postrkovaného“, zajistila doprovod dotyčného do jeho domoviny. V Klatovech tak bylo například v roce 1920 „hnáno postrkem“ 67 osob.⁸⁰

Péče v rodinách měla různou podobu. Někde stačila pouze ústní domluva, ve většině případů však docházelo k uzavírání smluv při předávání rodinného majetku. Jednalo se o tzv. Smlouvu postupní, kde vlastníci majetku (rodiče) předávali svým

⁸⁰ Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956, Státní oblastní archiv Plzeň, str. 77.

potomkům veškerý majetek s definicí toho, jakou péči si ve stáří přejí poskytovat (viz Příloha č. 1).

Mezi další zaopatřovací zdroje, jak je výše uvedeno, byly různé spolky, fondy a nadace. V Klatovech již od roku 1875 úspěšně fungoval Spolek vojenských vysloužilců. Jeho zakladatelé si jako svůj cíl vytyčili hlavně charitativní činnost. Mezi tuto činnost patřilo poskytování lékařského ošetření svým členům, podporu v nemoci, vypravování pohřbů, poskytování podpory vdovám a sirotkům zemřelých, nebo ve válce padlých členů.⁸¹ Rovněž zastoupení jednotlivých nadací bylo v Klatovech široké. Jednalo se především o nadace jednotlivých mecenášů, kteří věnovali nebo odkázali svůj majetek obci na charitativní účely. Tyto nadace pak nesly název daného mecenáše (např. Nadace Dr. Antonína Schauera, Aleksandra Egnera, Kateřiny Sechsové, Dr. Drozdy, Anny Frankové a dalších). Správu nad těmito nadacemi vykonával chudinský odbor města.⁸²

Okolní obce zajišťovali péči o chudé dle vlastních sil, hrazenou z obecních rozpočtů. V některých obcích měl chudý vyhrazen byt v obecní pastoušce, někde poskytoval chudinské zaopatření jednotlivec za úhradu ze státní podpory. Příkladem může být poskytování chudinského zaopatření v tajanovském velkostatku. Tam poskytovali péči jedné chudé, která pobírala čtvrtletně 198,- Kč státní starobní podpory. Ve statku jí byla vyhrazena 1 místnost a všeobecnou péči zajišťovaly služebné.⁸³ Kvalita poskytované péče byla různá. V obci Tetětice u Klatov občané vydržovali po střídě 76-ti letého spoluobčana. Chodil od chalupy k chalupě a sousedé mu poskytovali jídlo. Protože k obci Tetětice patřily i další obce (Věckovice, Struhadlo a Koryta), obcházel nebožák i tyto. Když mu přestaly sloužit

⁸¹ Klatovy. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1936, str. 107

⁸² Zápisník chudinského odboru 1934-1948, Státní okresní archiv Klatovy, K 1171

⁸³ Jednotlivé případy péče chudinské 1938 – 1943, Státní okresní archiv Klatovy, č. inv. 1279

nohy, nechával jej tetětický starosta do těchto obcí dovážet. A tak se stalo, že když jednou stařečka přivezli do tetětického velkostatku z Věckovic, aby stařečkovi poskytlí přístřeší a obživu tam, dal vypřažený povoz spachtovatel tohoto dvora vyvézt na náves a aniž by někomu něco řekl, nechal jej tam. Nebožák do druhého dne zmrznul.⁸⁴

V roce 1919 se nachází na území města Klatovy chudobince, které poskytují přístřeší jak nezaopatřeným důchodcům, tak nemajetným občanům města celkem v 10 nebo 11 budovách města. Dobový tisk popisuje, jakým životem zdejší obyvatelé žili. V budovách byly nejlepší místnosti přidělovány správcům (dozorcům) jednotlivých zařízení. Obyvatelé, kteří „byli ještě trochu při síle“ vykonávali práci metařů ve městě. *„Ubožáci v šatech rozedraných, špinaví, jsou živým příkladem nedostatečné obecní péče o chudé. Není také divu. Chudému klatovskému příslušníku vykáže se byt, obdrží několik haléřů denně podpory – a to jsou ti nejšťastnější, kteří jsou v celé porci. Ten zchudlý neduživý člověk má sobě: 1) sám upravovati jídlo, 2) sám na sebe prátí a zašívati, 3) sám o pořádek ve světnici pečovati. To na těchto lidech vůbec není možno žádati, ať již proto, že jsou ku práci nezpůsobilí vůbec, nebo neschopní pro neduhy, které je stihly.“*⁸⁵

Kniha městského chudobince eviduje přesněji v letech 1912 – 1926 tyto stavby jako městské chudobince s číslem popisným a se jmenným rejstříkem obyvatel těchto zařízení⁸⁶ (v závorce jsou uvedeni současní majitelé objektu, případně firmy, které se na této adrese v současnosti nacházejí):

- chudobinec sv. Rocha, č. p. 102/III., 41 osob,

(budova zbourána v roce 1932),

⁸⁴ Šumavan, demokratický list pro zájmy Pošumaví, ročník 50 ze dne 7. 12. 1918, číslo 7

⁸⁵ Šumavan, demokratický list pro zájmy Pošumaví, ročník 50 ze dne 5. 4. 1919, číslo 27

⁸⁶ Kniha městského chudobince 1912-1926, Státní okresní archiv Klatovy, K 1301

- chudobinec „V chaloupce“, č. p. 99/II., 28 osob,
(budova v současné době již neexistuje),
- „Nový chudobinec“, č. p. 75/III., 67 osob,
(Petr, Václav a Jana Fleisigovi, Štuko ARS),
- „Na chmelnici“, č. p. 173/I., 14 osob - zrušen
k 1. 1. 1920,
(Jiří Žabka),
- „Pazderna“, č. p. 108/III., 28 osob,
(Antonín Šlehofer),
- „U Pinlů“, č. p. 125/II., 10 osob,
(Město Klatovy, ordinace MVDr. Peška),
- „Na faře“, č. p. 29/II., 6 osob,
(v současné době neexistuje),
- č. p. 89/III., 19 osob,
(zbourán a přestavěn v roce 1932, ČR, Česká pošta, a.s.),
- č. p. 90/III., 26 osob.

(zbourán a přestavěn v roce 1932, ČR, Krajské ředitelství
policie Plzeňského kraje).

Ve výčtu jednotlivých budov poskytující péči seniorům je třeba uvést i dům č. p. 6/I. v Pavlíkově ulici, tzv. „Dalkovský dům“. Rada města Klatovy se na svém zasedání dne 28. 12. 1918 usnesla, že v tomto domě zřídí z bývalé nemocnice (čítala celkem 45 lůžek) chorobinec. V roce 1951 byl tento chorobinec přejmenován na domov důchodců.⁸⁷ O tomto domě ještě později.

⁸⁷ Nemocnice Klatovy 1914 – 2004, Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech

O přijetí do výše jmenovaných institucí rozhodoval chudinský odbor královského města Klatovy na základě žádosti jednotlivých osob, jejich rodinných příslušníků nebo druhé obce, která se současně musela zavázat, že bude krýt náklady spojené s pobytem osoby v chudobinci. Kromě přidělování chudinských bytů měl tento odbor v kompetenci také přidělování chudinských podpor, kontrolu fungování chudobinců a chorobince, poskytování příspěvků do jiných zařízení (např. Jedličkův ústav) apod.⁸⁸ O fungování výše uvedených chudobinců se nedochovalo mnoho informací. Nejvíce archiválií je spjato s budovami chudobince a kaplí u sv. Rocha.

3.1. Chudobinec sv. Rocha

Chudobinec sv. Rocha má v Klatovech bezesporu nejdelší tradici. Jeho počátek je datován do roku 1289, kdy se Konrád z Pomuku zavazuje založit u města Klatov špitál, „kam budou přijímáni chudí a nemocní, kde budou kdykoli opatrováni a kde jim budou prokazovány i jiné skutky milosrdenství.“⁸⁹ Na jeho financování věnuje Konrád z Pomuku dvůr na předměstí, jehož součástí byl i pivovar, 300 ovcí, 6 koní, 8 krav, zahrada na předměstí, masný krám ve městě, mlýn v Tajanově a další pastviny a lesy. Zakladatel se zavázal, že vstoupí do řádu křížovníků s červenou hvězdou a složí řeholní sliby. Král Václav II. založení špitálu svatého Rocha stvrdil vydáním potvrzujících listin o jeho založení.⁹⁰ Řádu křížovníků s červenou hvězdou připadala správa tohoto zařízení do doby, než se této správy ujalo město (první polovina 19. stol.) a městská rada rozhodovala o přijetí jednotlivých žadatelů. Jestliže se podařilo žadatele do chudobince umístit, měl jistotu doživotního zaopatření. Kritériem byla nemožnost se

⁸⁸ Zapisník chudinského odboru 23. 7. 1925 - 1934, Státní okresní archiv Klatovy, K 1170

⁸⁹ Tejček, M.: Klatovský špitál a špitálský dům u Svatého Rocha, In: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006, Klatovy, str. 53

⁹⁰ Tejček, M.: Klatovský špitál a špitálský dům u Svatého Rocha, In: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006, Klatovy, str. 53.

o sebe postarat, či být zaopatřen příbuznými, nebo zaplacení vložného poplatku.⁹¹ Nařízení z roku 1897 přikazuje v chudobincích a ve starém gymnáziu ubytování po jednom obecním zřízení, který bude mít v domě dozor nad udržováním pořádku. Toto opatření bylo výsledkem prohlídky městských chudobinců a z ní vyplývajícího rozhodnutí odstranit zjištěné nepřístojnosti.⁹² Kontroly v městských chudobincích probíhaly za účasti policejního revizora a městského lékaře. Městský lékař měl také povinnost provádět pravidelné ordinace v městských chudobincích.⁹³ O konkrétním životě obyvatel chudobince se nám nedochovalo příliš mnoho informací. Jisté však je, že z rozhodnutí městské rady byl v roce 1931 chudobinec zrušen a v říjnu 1932 budova zbořena. Chudí od Sv. Rocha byli přestěhováni do upravených místností v Pazderně.⁹⁴ Příloha č. 2 ukazuje dobovou fotografii chudobince u sv. Rocha (obr. č. 1), kapli u sv. Rocha (obr. č. 2) a plánek stavby nových budov, které nahradily bývalý špitálský dvůr (obr. č. 3).

3.2. Dalkovský dům, později Domov důchodců, Pavlíkova 6/I.

Původní využití domu v Pavlíkově ulici č. p. 6/I., dříve známém pod názvem Dalkovský, bylo jako městská nemocnice s právem veřejnosti od 16. 8. 1859. Čítala 45 lůžek a svoji funkci plnila až do roku 1914, kdy byla otevřena nová veřejná nemocnice v Klatovech. Během I. světové války byl tento objekt využit jako vojenský lazaret. Po jejím skončení se městská rada 28. 12. 1918 rozhodla, že bude v tomto domě zřízen

⁹¹ Tejček, M.: Klatovský špitál a špitálský dům u Svatého Rocha, In: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006, Klatovy, str. 80.

⁹² Tejček, M.: Klatovský špitál a špitálský dům u Svatého Rocha, In: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006, Klatovy, str. 82.

⁹³ Kniha ordinace pro chudé 1921-1923, Státní okresní archiv Klatovy, K 1302.

⁹⁴ Tejček, M.: Klatovský špitál a špitálský dům u Svatého Rocha, In: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006, Klatovy, str. 83.

chorobinec, který byl provozován pod různými názvy (chorobinec, městský chudobinec) nepřetržitě do roku 1951, kdy došlo k přejmenování na domov důchodců a pod tímto názvem fungoval až do roku 1998.⁹⁵ V tomto roce byl oficiálně domov zrušen, obyvatelé přestěhováni do jiného zařízení a objekt, nacházející se v havarijním stavu vrácen městskému úřadu. Po celkové rekonstrukci je dnes objekt využíván ke komerčním účelům (restaurace Segafredo).

V archiváliích Státního okresního archívu v Klatovech lze nalézt popis života v tomto zařízení z 25. 2. 1939: obyvatelé tohoto zařízení žijí v prostorných, světlých místnostech – v jedné místnosti 5 – 6 chovanců. K dispozici mají železné lůžko se slamníkem, ošacení dle potřeby (nebo své či si vyžebrají). Strava je zajišťována v tomto rozsahu: ráno 1/3 litru kávy a krajíc chleba (20dkg), obědy: pondělí – kyselá polévka, masné brambory a 1 vuřt, úterý – krupicová polévka a krupičná kaše, středa – buchta s nádivkou a rýžová polévka, čtvrtek – 2 polovice knedlíku, různá omáčka, kousek hovězího a masovou polévku, pátek – rýžová polévka, buchta, sobota – jitrnice, nebo jelito, jaternicová polévka, neděle – 2 polovice knedlíku se zelím a vepřovým masem a masová polévka. Odpoledne pravidelně každý den bílá káva s chlebem. Večeře každý den bramborová polévka, v neděli bílá káva s chlebem. Jídlo je podáváno v přiměřeném množství, pro menší jedlíky dostačující. Většina chovanců je spokojená, pouze někteří rebelové stále na vše hubují. Úhradu za pobyt stravu chovanci platí ve výši 125,- Kč/měs.⁹⁶ Správou objektu byl pověřen 1 zaměstnanec, který prováděl pravidelné vyúčtování předkládané městské radě. I přes špatný stavební stav budovy zde do konce II. světové války žilo průměrně 40 obyvatel. V roce 1947 proběhla adaptace budovy. Tyto rozsáhlé opravy

⁹⁵ Nemocnice Klatovy 1914 – 2004. Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech

⁹⁶ Jednotlivé případy péče chudinské 1938 – 1943, Státní okresní archív Klatovy, č. inv. 1279

vnitřku budovy zajistil MěstNV. Vzniklo tak šest místností pro 25 chovanců. Od roku 1956 byl objekt v majetku ONV – odboru sociálních věcí a zdravotnictví, které zřídilo pro správu svých sociálních institucí rozpočtovou organizaci – Okresní ústav sociálních služeb v Klatovech (OÚSS) v roce 1979. Dále pokračovalo zlepšování podmínek bydlení (vytápění akumulacími kamny, zmenšení obývacích prostor, zavedení signalizačního zařízení do všech pokojů).⁹⁷ OÚSS nahradila od 1. 1. 1994 následnická organizace Městský ústav sociálních služeb, která přebrala veškerá práva a povinnosti týkající se zajišťování ekonomického a technického zařízení a organizace komplexní péče o obyvatele a pečovatelské služby. Neudržitelný havarijní stav budovy a nevyhovující hygienické podmínky donutilo městské radní, aby tuto situaci řešili. Po několikaletém hledání vhodného objektu byla nakonec zvolena varianta zřízení nového domova důchodců v objektu Domova – penzionu pro důchodce v Podhůrecké ulici 815/III., Klatovy. Tam také došlo v říjnu 1998 k přestěhování všech 28 obyvatel Domova důchodců v Pavlíkově ulici v Klatovech. Budova byla vyklizena a k 31. 10. 1998 vrácena městu. Tím se uzavírá historie tohoto domu, coby poskytovatele sociálních služeb. V příloze č. 2 je uvedena dobová fotografie objektu z období před II. sv. válkou (obr. č. 4) a současná fotografie objektu (obr. č. 5).

3.3. Domov důchodců Újezdec, dnes Domov pro seniory Újezdec

Další pobytovou sociální službou pro seniory, která je poskytována do dnešních dnů, je v objektu nacházejícím se asi 5 km od Klatov – v Újezdci č. p. 1, v katastru obce Mochtín. Hlavní budova dnešního domova pro seniory je původní zámeček se zajímavou historií. V držení tohoto objektu se

⁹⁷ Kronika města Klatovy 1986, Státní okresní archiv Klatovy, str. 132.

vystřídalo mnoho soukromých majitelů. Poslední majitel tento objekt prodal v roce 1922 Revizní radě hornické v Plzni. Ta zde zřídila hornickou zotavovnu, která svému účelu sloužila až do protektorátu. V období druhé světové války bylo zařízení využito pro válečné účely. Po válce převzal budovu státní statek Veselí pro zemědělské učiliště, které existovalo až do roku 1955. V září tohoto roku převzal zámek ONV Klatovy - odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Ten zde zřídil domov důchodců, kde našlo svůj domov na počátku roku 1956 prvních 19 obyvatel. V závěru tohoto roku se počet obyvatel zvýšil na 68. Správa domova se starala o všestranný pořádek. *„Všichni tam ubytovaní mají zpříjemněné stáří tímto významným sociálním zařízením, které dokazuje velkou péči našeho státu o občanstvo.“*⁹⁸ V roce 1973 dosahovala kapacita domova úctyhodných 185 lůžek. O obyvatele pečovaly řádové sestry (převážně slovenské národnosti) a civilní zdravotní sestry.⁹⁹ V roce 1978 eviduje Kronika obce Mochtín v ÚSP Domově důchodců v Újezdci celkem 43 zaměstnanců na těchto pozicích: zdravotnice, střední zdravotnické pracovníce, nižší zdravotnické pracovníce, pomocné zdravotnické pracovníce, administrativu, pracovníce ve stravovacím provozu, manuální pracovníce a řádové sestry. Pro zlepšení hospodářské situace v ústavu chovali 10 ks prasat a 58 slepic.¹⁰⁰

Od svého vzniku byl ústav ve správě ONV Klatovy, až do 31. 12. 1993. 1. 1. 1994 převzal zařízení pod svou správu Městský ústav sociální služeb Klatovy, který ho spravuje v současnosti. V novodobé historii zaznamenal celý objekt zásadní změnu, neboť prošel rozsáhlou přestavbou a dostavbou, která byla zahájena 15. 10. 2001. Rekonstrukce probíhala rok a nově zrekonstruovaný objekt byl slavnostně otevřen 13. 11. 2002. Díky úpravám došlo ke zlepšení podmínek života obyvatel

⁹⁸ Pamětní kniha Obce Mochtín 1948 - 1959. Obecní úřad Mochtín, str. 252.

⁹⁹ Kronika obcí MNV Mochtín 1973-1989. Obecní úřad Mochtín, str. 10.

¹⁰⁰ Kronika obcí MNV Mochtín 1973-1989. Obecní úřad Mochtín, str. 77.

tohoto zařízení. V současnosti je kapacita tohoto zařízení 79 lůžek.¹⁰¹ Příloha č. 2 přibližuje dobový snímek, zachycující personál domova (obr. č. 6) a současnou fotografii objektu (obr. č. 7).

3.4. Dům s pečovatelskou službou tzv. „Eroplán“, Masarykova ul. č. p. 391 - 393/III., dnes Dům s byty zvláštního určení

V roce 1977 zřídil MěstNV Klatovy (později v kompetenci Okresního ústavu sociálních služeb v Klatovech) další pobytovou službu pro seniory, a to v objektech č.p. 391 - 393/III., dům s pečovatelskou službou. V roce 1983 bylo pečováno celkem o 25 osob v samostatných garsonkách s lokálním vytápěním. Péče byla poskytována individuálně podle potřeb a zdravotního stavu pečovaného. Kromě bydlících v tomto objektu se zaměstnankyně pečovatelské služby (1 zdravotní sestra, 3 pečovatelky z povolání a 11 dobrovolných v roce 1983) staraly ještě o 108 starých občanů ve městě. Péče se v obou případech soustředila na úklid, donášku jídla nebo prádla, zajišťování osobní hygieny, zajištění léků, nebo lékařského ošetření.¹⁰² V závěru roku 1983 došlo k rozšíření počtu bytových jednotek na počet 43. Péči poskytovala pečovatelská služba pouze ve všedních dnech.¹⁰³ Objekty celého zařízení jsou od svého počátku v držení města Klatovy. Od roku 2007 je celé zařízení nazýváno Dům s byty zvláštního určení a jeho zřizovatelem je Město Klatovy. Pobyt obyvatel je zde založen na základě uzavřené nájemní smlouvy se Správou nemovitostí Klatovy, s.r.o., která je správcem celého objektu. O umístění vede evidenci žadatelů Městský úřad Klatovy a o přidělení bytu rozhoduje Rada města.¹⁰⁴ V příloze č. 2 je

¹⁰¹ Průvodce sociálními a doprovodnými službami na Klatovsku. Město Klatovy, 2011. str. 33.

¹⁰² Kronika města Klatovy 1983, Státní okresní archiv Klatovy, str. 128.

¹⁰³ Kronika města Klatovy 1984, Státní okresní archiv Klatovy, str. 122.

¹⁰⁴ Průvodce sociálními a doprovodnými službami na Klatovsku. Město Klatovy, 2011. str. 37.

uvedena podoba stavebně netradičního objektu zvaného „Eroplán“ (obr. č. 8).

3.5. Domov - penzion pro seniory, Podhůrecká 815/III. a 832/III., Klatovy, dnes: Domov pro seniory a Dům s byty zvláštního určení

Domov - penzion pro důchodce je z pohledu vývoje sociálních služeb jedním z nejmladších typů pobytových služeb pro seniory, v dnešních dnech již paradoxně neexistující. Tento typ služby upravuje Vyhláška MPSV č. 182/1991 Sb. (viz výše). Zákonem č. 108/2006 Sb. je tento typ služeb k 1. 1. 2007 zrušen. Služba byla určena občanům, kteří dosáhli věku rozhodného pro přiznání starobního důchodu a pro občany, kteří byli plně invalidní a jejichž zdravotní stav byl takový, že umožňoval vést poměrně samostatný život ve vhodných podmínkách. V Klatovech byl domov - penzion pro důchodce vystavěn ve dvou etapách. První budova č. p. 815/III. osmipodlažního panelákového typu byla předána Okresnímu ústavu sociálních služeb k užívání v roce 1991. Ještě v tomto roce se stěhovali první obyvatelé tohoto domova do plně vybavených garsoniér (kuchyňská linka, vestavěné skříně, WC, koupelna) a 7 manželských párů do dvoupokojových bytů. V roce 1993 následovala etapa druhá - předání stavebně totožné budovy č. p. 832/III. V roce 1994 přešla správa obou objektů pod Městský ústav sociálních služeb v Klatovech. Péči o klienty obou budov zajišťoval společný tým zaměstnanců, tvořený z vedoucích, sociálních pracovníků (od roku 1997, do té doby funkci sociální pracovníce vykonávala vrchní sestra), vrchní sestra, tým pečovatelek, zaměstnankyně kuchyňského provozu, prádelny, vrátní a jeden údržbář. Každou z obou budov později v souvislosti s novým zákonem o sociálních službách potkal jiný osud.

Budova č. p. 815/III. - v roce 1997 reagovala rada města na potřebu zvýšení počtu míst v domově důchodců a odsouhlasila na svém zasedání přestavbu dvou pater této budovy na domov důchodců. Stavební úpravy spočívaly zejména ve vybudování bezbariérového zázemí (koupelny, WC). V závěru tohoto roku byla přestavba dokončena a od 1. 1. 1998 svoji činnost ve městě zahájil druhý domov důchodců. Kapacitu měl 33 lůžek, která byla obsazována zejména obyvateli domova - penzionu pro důchodce, kteří s ohledem na svůj zdravotní stav potřebovali komplexnější péči.

Havarijní stav objektu Domova důchodců v Pavlíkově ulici nutil klatovské radní k hledání vhodného objektu pro klienty tohoto domova. Po marném vytipování jiných objektů - v Běhařově, penzionu Na Rozhrání, bývalé vojenské nemocnici padla volba na budovu bývalých kasáren v Plánické ulici.¹⁰⁵ Nakonec ani tato volba nebyla úspěšná a městská rada nakonec rozhodla o rozšíření nového Domova důchodců v Podhůrecké ulici o další dvě patra. Stavební úpravy se týkaly tentokrát i některých pokojů, kdy se vybouráním bytového jádra zvětšily pokoje z jednolůžkových garsoniér na dvoulůžkové pokoje. Tím se navršila kapacita celého domova na 72 lůžek. V září se tak do nového domova mohlo přestěhovat 28 obyvatel DD v Pavlíkově ulici (viz výše). Přejmenování celého objektu na režim domova důchodců dovršil zákon č. 108/2006 Sb., který zrušením penzionů - domovů pro důchodce, prakticky rozhodl o dalším zvyšování kapacity domova. Celý objekt byl v souladu s novým zákonem přejmenován na domov pro seniory. Současná kapacita domova je 126 klientů, o které pečují celkem 64 zaměstnanců.

Budova č. p. 832/III. - fungovala jako domov - penzion pro důchodce celkem 13 let - od svého zřízení v roce 1993 do 31. 12. 2006. I zde bylo nutné rozhodnout, jak se službou

¹⁰⁵ Mundlová, V.: Obyvatelé klatovského Domova důchodců mají naději. Týdeník Klatovska, 2. 5. 1997, str. 3.

naložit, aby co nejvíce odpovídala potřebám dosavadních uživatelů. Proto rada města rozhodla o převedení této služby na dům s byty zvláštního určení od 1. 1. 2007. Změna pro obyvatele byla zejména v tom, že péči přestali poskytovat zaměstnanci Domova důchodců, Podhůrecká 815/III.. Zájemci o péči mohou využít služeb pečovatelské služby, která je také součástí organizace Městského ústavu sociálních služeb Klatovy, p.o.. Správu objektu (stejně jako v tzv. „Eropánu“) vykonává Správa nemovitostí Klatovy, s.r.o. Žádosti eviduje Městský úřad a o přidělení bytu rozhoduje rada města.¹⁰⁶ V příloze č. 2 je současný pohled na obě budovy (obr. č. 9).

3.6. Domov pokojného stáří Naší Paní, Václavská č. p. 12/I.

Domov pokojného stáří je nejmladší pobytovou institucí pro seniory, nacházející se na území města Klatovy. Jejím zřizovatelem je Oblastní charita Klatovy, resp. Biskupství plzeňské. Počátky tohoto domova spadají do roku 2004, kdy probíhaly stavební úpravy ve Václavské ulici na budovách č. p. 12 a 13. Obě budovy patří do majetku Kongregace školských sester, která tyto objekty propůjčila Oblastní charitě v Klatovech na dobu padesáti let s tím, že zde bude vybudováno sociálně potřebné zařízení. K historii těchto objektů snad jen tolik, že v minulosti zde byla klášterní škola, ale v padesátých letech připadly budovy do majetku města. To zde později provozovalo mateřskou školu. V souvislosti s dobrou polohou v centru města s velkou zahradou, byla tato školka velmi oblíbená. Tento faktor hrál významnou roli i v rozhodování, jakým způsobem objekty využít v současnosti.¹⁰⁷ Svoji činnost domov zahájil 1. 2. 2005.

¹⁰⁶ Průvodce sociálními a doprovodnými službami na Klatovsku. Město Klatovy, 2011. str. 37.

¹⁰⁷ Domov pro seniory už na Vánoce?, Týdeník Klatovska, 11. 2. 2004, str. 3.

Základní ideou tohoto zařízení je kromě poskytování komplexní péči jak po stránce fyzické a psychické, tak po stránce duchovní.¹⁰⁸ Podobu současné budovy přibližuje příloha č. 2 - obr. 10.

3.7. Další pobytové zařízení pro seniory na území obce Klatovy - obce s rozšířenou působností, poskytující sociální služby v současnosti

Ke kompletaci všech současných pobytových sociálních služeb, které se nacházejí v katastru obce s rozšířenou působností, chybí do výčtu uvést pouze 3 sociální služby¹⁰⁹:

- 1) Dům s pečovatelskou službou Švihov, V Zahrádkách 411, Švihov

Jedná se o zařízení města Švihov s kapacitou 10 lůžek v 10-ti malometrážních bytech. O umístění žadatele rozhoduje Městský úřad ve Švihově. Pečovatelská služba je poskytována pouze od pondělí do pátku od 7:00 do 15:00 hodin.

- 2) Dům s pečovatelskou službou Měčín, V Konci 96, Měčín

Zřizovatelem je město Měčín, které přijímá žádosti o umístění a rozhoduje o přidělení bytu. Kapacita zařízení je 11 lůžek v 10-ti bytových jednotkách. Pečovatelská služba je poskytována od pondělí do pátku od 7:30 do 12:00 hodin.

- 3) Dům s pečovatelskou službou Červené Poříčí, Červené Poříčí 27, Švihov

Zřizovatelem služby je obec Červené Poříčí, její kapacita je 7 bytových jednotek (5x - 1+1, 2x - 1+0). Žádosti o umístění eviduje obec Červené Poříčí, která také rozhoduje

¹⁰⁸ Výroční zpráva 2005, Oblastní charita Klatovy.

¹⁰⁹ Průvodce sociálními a doprovodnými službami na Klatovsku. Město Klatovy, 2011. str. 38-40.

o přidělení bytové jednotky. Péče je poskytována formou pečovatelské služby.

V této kapitole byly stručně popsány instituce, které se věnovaly nebo věnují péči o seniory na území města Klatovy. Z archivních materiálů je patrné, že tato péče byla převážně v kompetenci rodin, případně na samotné obci. Církev se v období před II. světovou válkou specializovala spíše na péči o mládež a sirotky. Žádné pobytové zařízení neprovozovala či nefinancovala. Do této oblasti se zapojila až v roce 2005, zřízením Domova pokojného stáří Naší Paní.

Zajímavostí je poměrně vysoký počet objektů na počátku sledovaného období, které postupně zanikaly, či byly demolovány až do roku 1956, kdy fungovaly pouze dva domovy důchodců, a to v Pavlíkově ulici a v Újezdci. V současnosti jsou na území města a jeho okolí celkem 3 domovy pro seniory, 2 domy se zvláštním určením (nabízející pečovatelskou službu), 3 domy s pečovatelskou službou mimo město Klatovy. Na dalších výzkumnících je, aby zjišťovali, zda je tato kapacita dostatečná, či odpovídá současné demografické situaci a potřebnosti.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo provést historický exkurz do vývoje legislativy v českých zemích od roku 1918 do současnosti a kontinuálně zmapovat vývoj těchto služeb v Klatovech a okolí. Bakalářská práce dosáhla vytyčeného cíle a představuje ucelenou kontinuální studii o vývoji právního zakotvení pobytových sociálních služeb v oblasti péče o seniory na území naší země a zpřehledňuje vývoj těchto služeb ve zvoleném regionu.

V první kapitole byla chronologicky popsána právní úprava, týkající se poskytování sociální péče seniorů, s akcentem na pobytová zařízení. Transparentně je představen vývoj v pojetí úlohy rodin, obcí státu a nestátních organizací při poskytování péče. V počátku sledovaného období byla hlavní úloha v otázce zabezpečení a péče o seniory převážně na bedrech rodin a příbuzných, následovaly jiné zdroje v podobě spolků, fondů, nadací a až po vyčerpání všech ostatních zdrojů přišla na řadu péče poskytovaná obcí. Jednalo se o základní zaopatření - poskytování stravy, šatstva, případně bydlení. Rodina však byla tím prvotním zdrojem zabezpečení. V této souvislosti je třeba připomenout, že i současný trend péče o seniory směřuje k daleko většímu zapojení rodiny do péče. Nasvědčuje tomu jednak finanční zabezpečení seniorů a zdravotně postižených formou výplaty příspěvku na péči, dále rostoucí síť služeb z řad státních i nestátních poskytovatelů v oblasti poskytování terénních sociálních služeb a v neposlední řadě také rozvoj sociální práce na úrovni obcí v oblasti care managementu. Jedná se o komplexní poskytování služeb - od sociálního poradenství až po zajištění služeb sociální a ošetřovatelské péče. Toto nové pojetí a současný trend podporuje a zvyšuje význam úlohy

sociálních pracovníků na úrovni obecních úřadů v městských i ve venkovských lokalitách.

Druhá kapitola seznámila čtenáře s některými společensko-kulturními událostmi, které ovlivňovaly život obyvatel města. Tato kapitola dokresluje dobovou atmosféru a pomáhá pochopit čtenáři dějinné souvislosti.

Závěrečná kapitola popisuje jednotlivá pobytová zařízení na území Klatov a v jeho blízkém okolí. Informace shromážděné z dostupných archiválií poskytují obrázek, jak vypadal život v tzv. chudobincích v období před II. světovou válkou a jak se obecní zastupitelstvo postupně vyrovnávalo s potřebou zajištění pobytových sociálních služeb pro seniory. Není bez zajímavosti, že se v Klatovech nestátní poskytovatelé sociálních služeb pro seniory zapojily do poskytování těchto služeb až v roce 2005. Oblastní charita Klatovy zde otevřela Domov pokojného stáří Naší Paní, poskytující pobytovou službu seniorům. Do této doby se církevní aktivity (a to zejména v období mezi oběma válkami) zaměřovali spíše na péči o nezaopatřené děti a sirotky.

Bakalářská práce může sloužit zájemcům o vývoj sociálních služeb z řad široké veřejnosti, ale také studentům středních a vysokých škol při studiu historického kontextu poskytování pobytových sociálních služeb seniorům v uvedeném regionu. Bylo by zajímavé, pokud by některý student ze studijního programu sociální práce provedl bakalářskou nebo diplomovou práci na stejné téma v jiném regionu a provedl komparaci poskytování pobytových sociálních služeb pro seniory v jednotlivých regionech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERAURY A ZDROJŮ

Literatura:

Čámský .P.: Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-262-0027-7

KLATOVY. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1936

Matoušek, O.: Sociální služby. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-262-0041-3

Matoušek.O.: Základy sociální práce. 3.vyd., Praha: Portál, 2012, ISBN 978-80-262-0211-0

Sýkorová, L.: Klatovy. Praha: Lidové noviny, 2010, ISBN: 978-80-7422-018-0,

Šmíd, J.: Klatovsko na cestě k socialismu. Klatovy: Okresní výbor KSČ, 1984

Tejček, M. a kol.: Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006. Klatovy: Galerie Klatovy - Klenová, Historická společnost Klatovy, 2006

Tomeš, I.: Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost. 2.vyd. Praha: Socioklub, 2001, ISBN 80-86484-00-9

Archivní a další zdroje:

Jednotlivé případy péče chudinské 1938 - 1943. Státní okresní archiv Klatovy, č. inv. 1279

Kniha městského chudobince 1912-1926. Státní okresní archiv Klatovy, K 1301

Kniha ordinace pro chudé 1921-1923. Státní okresní archiv Klatovy, K 1302

Zápisník chudinského odboru 1934-1948. Státní okresní archiv Klatovy, K 1171

Nemocnice Klatovy 1914 - 2004. Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech, B 4039 Kl

Průvodce sociálními a doprovodnými službami na Klatovsku. Město Klatovy. 2011

Výroční zpráva 2005. Oblastní charita Klatovy

Šumavan, demokratický list pro zájmy Pošumaví

Týdeník Klatovska

Kroniky:

Pamětní kniha královského města Klatovy 1905-1956. Státní oblastní archiv Plzeň

Pamětní kniha Obce Mochtín 1948 - 1959

Kronika obcí MNV Mochtín 1973-1989. Obecní úřad Mochtín. Obecní úřad Mochtín

Kronika města Klatovy 1983. Státní okresní archiv Klatovy

Kronika města Klatovy 1984. Státní okresní archiv Klatovy

Kronika města Klatovy 1986. Státní okresní archiv Klatovy

Legislativa:

Zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 18. 12. 1956, ročník 1956, částka 30.

Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 15. 6. 1964, ročník 1964, částka 44.

Zákon č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 14. 11. 1975, ročník 1975, částka 28.

Zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 16. 6. 1988, ročník 1988, částka 21.

Vyhláška MPSV ČR č.182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. In: Sbírka zákonů. 27. 5. 1991, ročník 1991, částka 37.

Vyhláška MPSV ČR č.82/1993 Sb., o úhradách za pobyt v zařízeních sociální péče. In: Sbírka zákonů. 26. 2. 1993, ročník 1993, částka 23.

Internetové zdroje:

Oficiální stránky města Klatovy

[online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z:
<http://www.klatovy.cz/klatovy/zaklad.asp>

Oficiální stránky Českého statistického úřadu

[online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/obydomy?openform&:555771>

Klatovy, Wikipedie otevřená encyklopedie

[online]. [cit. 2013-04-12]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Klatovy>

Příloha č. 1 - Smlouva postupní

Cis. den. 299/3

358 33

BRNÍ GRAD V KROVČECH
Podpis: - 1. 1. 1933
Podpis: *358 33*

Smlouva postupní.

Podpis: *358 33*

a roku uzavřeli : páni manželé
Ferdinand a Marie Brůhovi , vlastníci
usedlosti čp. 34 v Čachrově jako postupující a
páni manželé Josef a Františka Brůhovi ,
rolníci tamtéž , prvnější syn pánů postupujících , tuto

smlouvu postupní :

I .

Páni manželé Ferdinand a Marie Brůhovi
jsouce vlastníky následujících nemovitostí v
kat. území obce Čachrov ležících :

1/ usedlosti - kovárny v Čachrově čp. 34
s pozemky , zaps. ve vl. č. 34 , jim sub.
praes. 2. dubna 1898 č.d. 589 podle odevzdací
smlouvy ze dne 8. února 1898 připsané ,
2/ pozemků č.k. 231/10, 233/2 v Čachrově,
zaps. ve vl.č. 90 jim sub. praes. 20. prosince
1913 č.d. 2103 podle smlouvy tržové ze dne

6./5.1913 č. 13/5 1913 připsaných ,
postupují nemovitosti tyto nastupujícím do jejich
plného , společného a neobmezeného vlastnictví,
se vším příslušenstvím , s veškerým živým i
mrtvým fundem instructem, kromě zařízení svého
bytu , jinak se vším, co v domě postoupeném jest
hřebem přibito a maltou přiděláno , se vším
zařízením kovárny , se všemi právy jim ku nemo-
vitostem těm příslušícími, jak oni sami nemo-
vitosti ty drželi a užívali , neb tak činiti
oprávněni byli a nastupující nemovitosti ty
přijímají a nabývají a smlouvou touto již při -
jali a nabyli .

II .

Cenu postupní za nemovitosti postoupené
a nabyté ujednali účastníci na deset tisíc korun
čsl. to jest - - - - - 10.000 Kč.,
kterýžto obnos budou si postupující vybírat od
nastupujících v různých částkách dle své
potřeby, při čemž budou nastupující povinni pla-
titi jim úroky v takové výši , jaké v té
které době bude Spořitelní a záložní spolek v
Čachrově vypláceti svým vkladatelům a sice
půlletně nazpět ; za knihovní pojištění obnosu
toho páni postupující nežádají , leč v tom
případě , že by tato pohledávka jejich byla

nějakým způsobem ohrožena, budou oprávněni titíž tuto pohledávku dáti si knihovně zajistiti na výlohy p. nastupujících, k čemuž tito dávají tímto své svolení a sice na nemovitostech smlouvou touto postoupených do příslušných vložek knihovních.

Kromě ceny této postupní a bez odračky od téže vyhrazují si páni postupující z nemovitostí postoupených služebnost bytu a výměnek jak níže bude uvedeno, ku jichž trpění a vybývání se nastupující tímto za sebe a své právní nástupce v držení nemovitostí nabytých rukou společnou a nedílnou zavazují.

Služebnost bytu pánům postupujícím vyhrazená sestávati bude z doživotního, bezplatného užívání jedné světnice v pravo vchodu se nalézající i s předsínkou při téže ležící, i ze spoluužívání velké předsíně, z užívání půdy nad světnicí výměnkářskou se nalézající, spoluužívání sklepa, studně, i vodovodu nalézající se v jich hospodářské světnici, do níž budou míti volný přístup i výměnkáři pro potřebné množství vody, z užívání potřebného místa na uložení paliva na dvoře a v kolně, s právem spoluužívati všech místností a prostor pro čistotu vyhrazených, s volným příchodem a odchodem ku všem a ode všech vymíněných místností

a prostor , s volným pobytem a pohybem ve dvoře a zahradě , s právem sušení a bílení si prádla a větrání podušek ve dvoře , zahradě a na půdě , s právem přijímati návštěvy svých příbuzných, přátel a známých .

S výměnkáři oprávněny budou bydleti a všech práv výměnkářům ohledně bytu jim vyhrazených spoluuvžívat i dcery těchže : Marie , Magdalena a Barbora do svého provdání , kteréžto právo jim bude patřiti i v případě předemření výměnkářů před jejich provdáním; nšbude však toto jejich právo pro ně knihovně zajišťováno .

Hospodáři budou povinni ve stáří a nemoci výměnkářů opatrovati jim vybílení jejich výměnkářské světnice a umytí podlahy v téže v čas potřeby , jakož i budou povinni všechny opravy bytu výměnkářského sami svým nákladem pořizovati .

Kdyby výměnkáři byli nuceni z důvodů vážných z bytu jim zde vyhrazeného se vystěhovati, budou hospodáři povinni odváděti jim za byt ten takové relutum, za jaké by si titíž v té které době byt stejného rozsahu jako jest tento jim zde vyhrazený, opatřiti mohli .

Jménem výměnku budou hospodáři povinni odváděti výměnkářům následující , do - životní , bezplatné, každoročně se opakující

výměnkové , vesměs bezvadné jakosti, řádné váhy a míry a sice : 2 metráky žita a 50 kg mouky bílé pšeničné , dávky tyto dle potřeby a na požádání výměnkářů , po výmlatě pak 50 kg ovsa a dva metráky zdravých, přebraných bramborů po sklizni , celoročně každodenně budou jim odváděti jeden litr mléka kravského, čerstvě nadojeného, nesmíchaného a neodstředěného a každý měsíc jeden kilogram čerstvého másla z kravského dojení , s přiměřeným rozdělením dávky té jak krávy dojí , každodenně - kromě měsíců listopadu a prosince budou jim odváděti dvě čerstvá slepičí dostatečně velká vejce , na podzim odvedou jim 4 metry suchého polenového dříví , které jim na palivo připraví a 6 metráků černého uhlí , které jim domů i s dřívím přivezou a na určeném místě uloží , hospodáři budou výměnkářům odváděti každodenně celoročně půl litru piva , tito budou oprávněni svítiti proudem elektrickým na účet hospodářů , budou oprávněni bráti si potřebnou zeleninu ze zahrádky hospodářů, kteří budou dodávati výměnkářům potřebnou slámu do postele, dovážeti jim obilí do mlýna a melivo ze mlýna při vážení a toto na určeném místě ukládati, opatrovati jim ve stáří a nemoci potřebnou posluhu, praní a čistění prádla a podušek .

V případě předemření jednoho z výměnkářů zůstane pro přeživšího výměnek zde stanovený plný a nezkrácený .

Kdyby se výměnkáři z usedlosti postoupené vystěhovali , byli by hospodáři povinni do-
vážeti jim výměnkové dávky na vzdálenost
2 hodiny cesty jedenkrát do roka a sice
po výmlatě , kromě dávky mléka , za nějž
jim budou platiti běžnou cenu téhož platnou
v místě pobytu výměnkářů a sice čtvrtletně
ku předu .

Dále budou hospodáři povinni poskyto-
vati synu pánů postupujících Janu Brůhovi
doživotní zaopatření , sestávající z do-
dávání témuž stravy při společném stole,
v čase obvyklém, v množství dostatečném,
zdravotnímu stavu téhož přiměřené , z
opatřování témuž potřebného šatstva, prádla
a obuvi a správký těchto i praní prádla
tak , aby týž žádné ujmy netrpěl, za což
bude tento povinen dle svých sil , schopností
a zdravotního stavu v hospodářství pracovati,
kteréžto doživotní zaopatření bude proň
knihovně zajištěno na nemovitostech smlouvou
touto postoupených do příslušných vložek
knihovních .

Jsou pak účastníci srozuměni, aby
se podle smlouvy této v knihách pozemkových
kat. území obce Č a c h r o v vložily :

I/ právo vlastnické manželům:

- a/ Josefu B r ů h o v i polovicí,
- b/ Františce B r ů h o v é polovicí,

II/ výměnek pro manžely : Ferdinanda a

Marii B r ů h o v y podle ustanovení odst.
II této smlouvy ,

III/ věcné břemeno doživotního zaopatření
pro Jana B r ů h u

na :

1/ usedlost čp. 34 v Čachrově do
vložky č. 34 ,

2/ pozemky č.k. 231/10 a 233/2 v
Čachrově do vložky č. 90 a sice práva ad
II a III/ jmenovaná do vložky první jako do
vložky hlavní a do vložky druhé jako do
vložky vedlejší s poznamenáním společného
závazku a vyznačením vložky hlavní a
vedlejší ,

IV/ služebnost bytu pro manžely Ferdinanda

a Marii B r ů h o v y podle ustanovení odst.
II této smlouvy na usedlost čp. 34 v Čachrově
do vložky č. 34 pozemkové knihy téhož kat.území .

III .

Jiných dluhů a závad nastupující na sebe nepřejímají a zavazují se páni postupující , že jim odevzdají nemovitosti postoupené všech jiných dluhů a závad prosté .

IV .

Vlastnictví, držení a užívání nemovitostí postoupených a nabytých přechází na nastupující dnem smlouvy této, od kteréhož dne přecházejí na ně nejen práva a užitky, ale i povinnosti a nebezpečí , placení pak daní a dávek z nemovitostí těch přejde na ně ode dne 1. ledna 1933 / třicet tři./

V .

Za účelem poměření poplatků se potvrzuje, že páni postupující v domě postoupeném bydleli, pozemků pak hospodářsky vzdělávali a užívali a že nastupující stejně tak činiti budou.

VI .

Účastníci se vzdávají se námitky, že se jim ze smlouvy této nedostalo ani polovice ceny pravé nemovitostí postoupených a nabytých .

VII .

Útraty vyhotovení smlouvy této a vkladu téže do knih pozemkových, jakož i výmazy knihovních závad ponese postupující , kdežto poplatky převodní ze smlouvy této vyměřené zaplatí páni nastupující .

Tomu na důkaz účastníků ověřené podpisy.

V Klatovech , dne 31. ledna 1933

Ferdinand Brůha
Marie Brůhová

Josef Brůha
Františka Brůhová

Ujednacímu 3107 dosvědčuji ,
že osobně mi známí páni manželé : Josef a Františka Brůhovi , vlastníci usedlosti v Čachrově tuto listinu přede mnou podepsali.

V Klatovech , dne třicátého prvního ledna tisíc devět set třicet tři .

Ověření s--kelkem 10 Kč.

Jan V. Rebík
notář

Ku ./. .

jednacímu 3114 - osvědčuji, že osobně mi známí
páni manželé Ferdinand a Marie B r ů h o v i ,

vlastníci usedlosti čp.34 v Čachrově tuto listinu

dnes přede mnou vlastnoručně podepsali. - - - - -

V Klatovech, dne třetího února roku tisícího devítistého
třiatřicátého. - - - - -

Ověření s kollem: . . 10 Kč.

Jan V. Řebík
úředně

Usnesením ze dne

20. února 1933 č. d. 299/33

provedeno.

Okresní soud v Klatovech odd. II,

dne 24. února 1933.

J. Řebík

Příloha č. 2 - Fotografie

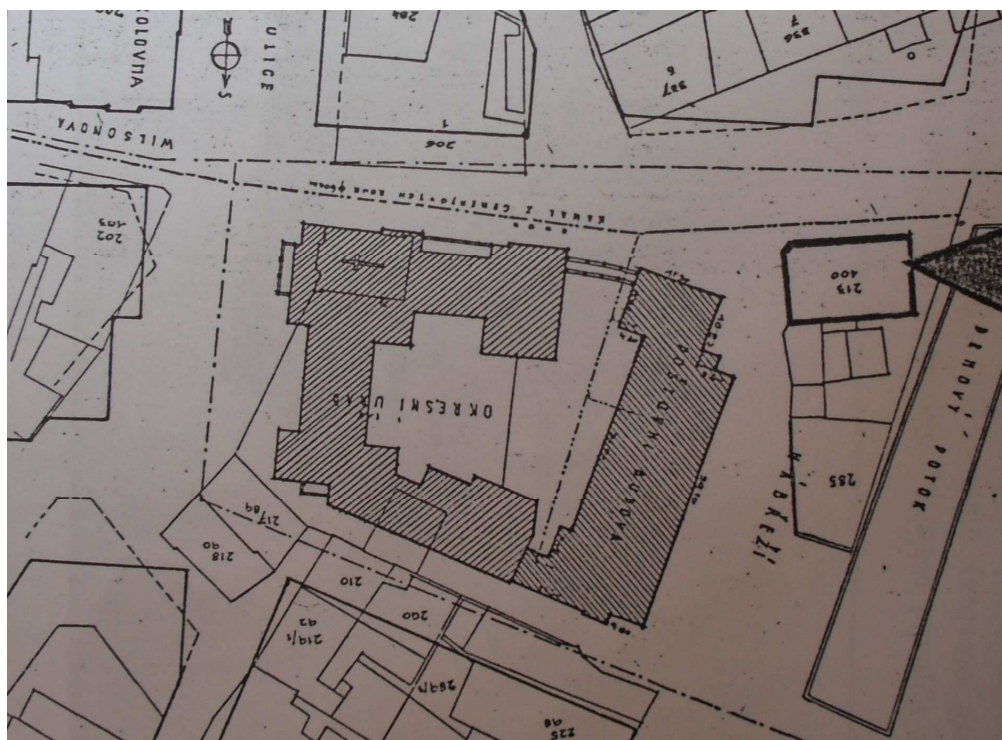
Obr. č. 1 - budova chudobince u sv. Rocha,
na počátku 20. století

Obr. č. 2 - kaple U sv. Rocha, před rokem 1932

Obr. č. 3 - plán stavby nových budov, které nahradily bývalý špitálský dvůr u sv. Rocha

Obr. č. 4 - dobová fotografie tzv. „Dalkovského domu“, Pavlíkova č.p.6/I. z doby před II. světovou válkou

Obr. č. 5 – současná podoba objektu v Pavlíkově ul. č. p.6/I.

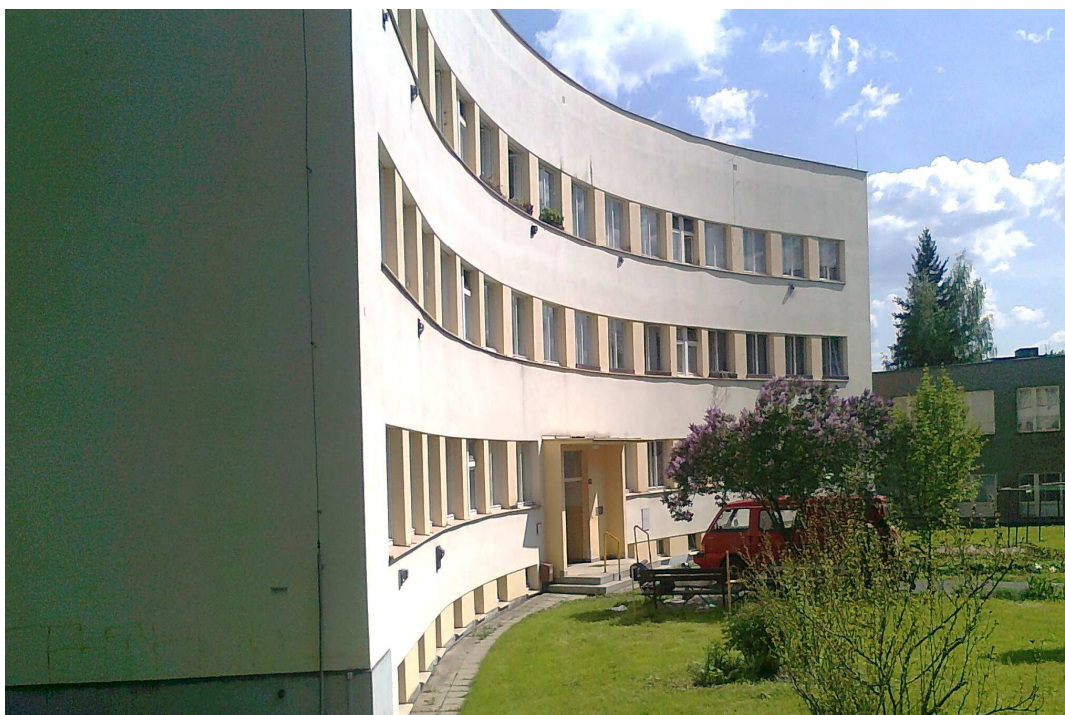
Obr. č. 6 personál Domova důchodců v Újezdci –
dobová fotografie ze 60-tých let 20.století

Obr. č. 7 Současná podoba Domova pro seniory v Újezdci č. p. 1

Obr. č. 8 Dům s byty zvláštního určení, tzv. „Eroplán“, Masarykova č. p. 391- 393/III., Klatovy

Obr. č. 9 – Domov pro seniory, Podhůrecká 815/III., Klatovy

Obr. č. 10 – Domov pokojného stáří Naší Paní, Václavská č.p. 12, Klatovy

